

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE
ZAMĚSTNANECKÉ DÍLO

Aneta Bubeníková

Plzeň, 2013

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ZAMĚSTNANECKÉ DÍLO

Aneta Bubeníková

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Vedoucí práce: JUDr. Martin Janák

katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení,

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň, 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vytvořila zcela samostatně s využitím literatury a zdrojů informací vyjmenovaných v níže uvedeném seznamu.

V Plzni dne 5. března 2013

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucímu diplomové práce panu JUDr. Martinu Janákovi, a to za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a připomínky, kterými přispěl k jejímu vypracování.

Obsah

1. Úvodem	1
2. Historický vývoj autorského práva	3
2.1. Světový vývoj autorského práva	3
2.2. Rozvoj mezinárodního autorského práva.....	4
2.2.1. Mezinárodní smlouvy	5
2.3. Vývoj autorského práva na českém území	7
2.3.1. Vzniku novely.....	8
2.3.2. Zhodnocení autorského zákona	9
3. Právní vývoj zaměstnaneckého díla	10
3.1. Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském.....	10
3.2. Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, uměleckých a vědeckých (autorský zákon).....	10
3.3. Zaměstnanecké dílo v zákoně č.121/2000 Sb.....	11
4. Pojmy autorského práva	13
4.1. Autorské právo	13
4.2. Předmět autorského práva	13
4.3. Autor v pojetí autorského zákona.....	15
4.3.1. Spoluautorství.....	16
4.4. Autorské dílo	16
5. Zaměstnanecké dílo	18
5.1. Zaměstnanecké dílo obecně.....	18
5.2. Zaměstnanecké dílo v zák. č. 121/2000 Sb.	18
5.2.1. Smrt či zánik zaměstnavatele.....	22
5.2.2. Konsolidační zásada	22
5.2.3. Smrt zaměstnance	23
5.3. Některá z děl podle AutZ	23
5.3.1. Kolektivní dílo	23
5.3.2. Dílo na objednávku.....	23
5.3.3. Fiktivní dílo.....	24
6. Druhy zaměstnaneckých děl	26
6.1. Počítačový program.....	26
6.1.1. Software jako dílo kolektivní.....	28
6.1.2. Software na objednávku.....	28
6.1.3. Kategorie softwaru.....	29
6.1.4. Počítačový program a autorský zákon	30
6.1.5. Omezení rozsahu práv autora k počítačovému programu	31
6.2. Databáze	31

6.2.1	Historie.....	31
6.2.2.	Pojem databáze	32
6.2.3.	Omezení zvláštního práva pořizovatele databáze.....	34
6.3.	Kartografická díla.....	34
6.3.1.	Kartografie	34
6.3.2.	Kritéria	34
6.3.3.	Kartografická díla a autorský zákon	36
7.	Pracovněprávní vztahy dle zákona č. 262/2006 Sb.	38
7.1.	Pracovní smlouva	38
7.1.1.	Další ujednání v pracovní smlouvě.....	42
7.2.	Volba a jmenování.....	42
7.3.	Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr	43
7.4.	Agenturní zaměstnávání	44
7.4.1.	Výhody agenturního zaměstnávání.....	45
7.5.	Zaměstnanecký poměr s cizím státním příslušníkem.....	46
8.	Zahraníční problematika	49
8.1.	Software.....	49
8.1.1	Vady softwaru.....	51
8.2.	Databáze	51
9.	Úvahy de lege ferenda	53
10.	Závěr	55
	Resumé	57
	Seznam použité literatury	59

Seznam zkratek

- AutZ** zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění
- ZPr** zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce v platném znění
- ObchZ** zákon č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník v platném znění
- ObčZ** zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník v platném znění

1. Úvodem

Jako téma diplomové práce jsem si vybrala „zaměstnanecké dílo“. Pro širokou veřejnost je zaměstnanecké dílo velice nepochopené. Často jsem se v praxi setkala s neznalostí samotných zaměstnavatelů. Už z tohoto důvodu pro mě bylo lákavé, dozvědět se co nejvíce o tématu, které vyvolává tolik nejasností. Dílo požívá ochrany podle autorského zákona, který prošel velkými změnami podle reakcí na soudobou potřebu. Zaměstnanecké dílo je výsledkem tvůrčí duševní činnosti a patří mezi předměty duševního vlastnictví. Právo autorské se zabývá dílem vytvořeným, ovšem pro zaměstnanecké dílo je typické, že ve stádiu tvůrčího procesu dochází mezi zaměstnancem (autorem) a zaměstnavatelem ke vzniku pracovněprávního vztahu. Uzavírají pracovní smlouvu, dohodu o provedení práce, či dohodu o pracovní činnosti. Stává se často, že zaměstnavatel ani zaměstnanec při vzniku zaměstnaneckého nebo podobného poměru nevěnují dostatečnou pozornost precizně vytvořené smlouvě, ze které by byl jasně zajištěn výkon majetkových práv k výsledku práce svého zaměstnance. Čím více lidstvo vospívá, tím začíná intenzita ochrany děl vytvořených v zaměstnaneckém poměru stoupat na obrátkách, už jen z pohledu zvyšující se poptávky duševního vlastnictví. Je jen otázkou času, kdy si zaměstnavatelé uvědomí nepostradatelnost tohoto institutu a začnou věnovat pozornost ochraně svých financí. Vyhnou se tak případnému sporu z důvodu malicherných neznalostí problematiky zaměstnaneckého díla.

V úvodu své práce se zabývám historickým vývojem autorského práva, jelikož z něho vychází podstata zaměstnaneckého díla. Je důležité poznat jednotlivé fáze před vznikem samotného zaměstnaneckého díla a pochopit logiku jeho vzniku. V další kapitole věnuji pozornost významným pojmům z pohledu autorského práva. Těmi je autor, spoluautor a podmínky plnění tak, aby vzniklé dílo mohlo být chráněno autorským zákonem. V následujícím oddíle se zabývám svým hlavním tématem-zaměstnaneckým dílem, a jeho jednotlivými druhy. Pro svou práci jsem si vybrala vymezení počítačových programů, databází a kartografických děl. Tato oblast je s rozvojem výpočetní techniky velmi aktuální a tvoří nedílnou součást moderního lidstva. Danou problematiku vymezuji pro lepší srozumitelnost velmi často podle posloupnosti v AutZ. Ve své práci jsem se rozhodla uvést i právní vztahy, v nichž zaměstnanecké dílo vzniká. Sice autorský zákon upravuje institut zaměstnaneckého díla,

avšak bez znalostí pracovně právních vztahů se nelze obejít. Proto velice často apeluji, aby si účastníci pracovněprávních vztahů upravili svá práva a povinnosti co nejpřesněji. V poslední kapitole se věnuji úvahám de lege ferenda, které tvoří důvod k zdokonalení celého institutu zaměstnaneckého díla.

2. Historický vývoj autorského práva

2.1. Světový vývoj autorského práva

V první řadě uvedu vznik autorských zákonů podle různých zákonných koncepcí. Mezi základní patří:

- Přírozeněprávní koncepce - autorské dílo je jedinečným produktem autora, který k němu má přirozené vlastnické právo, stejně jako má přirozené vlastnické právo k vlastní osobě.
- Monismus majetkových práv – výsledkem duševní práce je nehmotná věc, na kterou se ale aplikují běžné principy vlastnictví. Výsledkem je plná převoditelnost všech práv. Významným případem použití tohoto principu byla až do roku 1988 USA, k získání ochrany musel autor své dílo zaregistrovat.
- Monismus osobnostních práv – autorské dílo je „výronem osobnosti“ autora, a jako takové je od osobnosti neoddělitelné z toho vyplývá, že autorská práva jsou nepřevoditelná, je k nim možno maximálně udělit licenci. Takové pojetí bylo základem staršího českého autorského zákona, i v tom současném jsou jeho pozůstatky.
- Dualismus práv – moderní řešení, které odděluje práva osobnostní a majetková, lišící se i režimem ochrany.¹

Autorské právo se nevyvíjelo vždy jako jednotný celek, ale vznikalo spíše v reakci na společenské potřeby své doby a to v důsledku na jeho ekonomické uplatnění. Počátek není tedy spjat s nějakou konkrétní teoretickou představou a ani předmět ochrany nebyl často jasně definován. K úpravám docházelo vždy ad hoc bez jakékoliv teoretické právní koncepce.

Za prvotní náznak autorského práva se dají považovat jeskynní malby. K těmto malbám je často připojován nějaký symbol, jímž si ho majitel přisvojil.²

Dalším zajímavým obdobím je antika. Přestože se také nejedná o autorské právo jako takové, ráda bych se o něm zmínila. Toto období je velice významné pro svou

¹ Šebelova, M. *Autorské právo*. 1. Vyd. Brno: Computer Press, 2006

² Knap, K., Opltová, M., Kříž, M., Růžička, M. *Práva k nehmotným statkům*. Praha: Codex, 1994 str.14

tvorbu literární, dramatickou i architektonickou.³ Autoři těchto děl nepoužívali nijak zvlášť právní ochrany. Šlo především o ochranu jejich společenského postavení, a tím spojenou ochranou na cti.

“Co se týče vlastnického práva, autor tedy mohl své dílo „jednorázově“ prodat a získal za něj kupní cenu jako za jakoukoliv jinou věc.“⁴ Zmínila bych například dramatickou činnost, nešlo měnit inscenaci bez souhlasu autora. Zajímavým příkladem jsou v této době i otroci, kteří tvořili svá díla pro pána.

Ve středověku a na počátku novověku nebylo zvykem „autorské“ právo dodržovat. Opisovalo se a kopírovalo. Díky tomu se můžeme seznámit s některými starověkými a pozdějšími literárními náměty, i když se jejich původní autoři propadli do nenávratna.⁵ V této době byla udělována autorská práva prostřednictvím privilegií panovníkem. Ten mohl ze své vůle rozhodnout o vytvoření speciálního výlučného režimu pro danou sobu, ale bez právního nároku.

V 17. Století započal v Anglii vznikat systém, který již začal definovat objektivní právní podmínky, za kterých k takové ochraně vznikl právní nárok. Vyústilo to, ve vydání prvního plnohodnotného autorského zákona nazývaný *Statute of Anne*. Avšak podmínkou byla registrace díla.

2.2. Rozvoj mezinárodního autorského práva

Přes častou kritiku z ekonomických kruhů, která popírá účelnost autorskopravní ochrany, je skutečností, že autorskopravní ochrana je dnes de facto ve všech státech světa. Autorské právo je ovládáno principem teritoriality, neexistuje žádný světový copyright, ale ochrana je poskytována v každém státě zvlášť.⁶ Logicky to sebou nese řadu problémů vzhledem k různorodosti zákonů v každém státě.

Vnitrostátní právní předpisy upravující mezinárodní ochranu autorského práva vznikaly na základě tří zásad:

- teritoriality – podle prvního uveřejnění díla
- personálního statutu – podle občanství autora

³ Telec, I. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 68

⁴ Telec, I. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 68

⁵ Klášterecký, J. *Autorské právo: Vývoj a souvislosti*. [online]. 2007 dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/autorske-pravo-vyvoj-a-souvislosti/>

⁶ Koukal, P., Neckář, J. *Autorská práva a práva související v daňových souvislostech*. Olomouc: ANAG, 2011

- formální reciprocita mezi státy⁷

Postupem času se však v mezinárodním právu autorském začíná upouštět od principu teritoriality a přechází se k vytváření mnohostranných úmluv. Děje se tak z iniciativy nevládní organizace s názvem Mezinárodní literární a umělecké sdružení (orig. zkratka ALAI)⁸

Díky rozvoji obchodu vznikalo na konci 19. století mnoho mezinárodních úmluv týkajících se ochrany různých druhů práv duševního vlastnictví. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1883 se zabývá harmonizací práv průmyslového vlastnictví. Hlavním cílem je ochrana patentů a vynálezů, užitečných vzorů, obchodního jména, průmyslových vzorů, modelů apod.

Další úmluvou dotýkající se autorských práv je Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT) vytvořená v roce 1948 Mezinárodním měnovým fondem a Světovou bankou. Jejím cílem bylo zejména předejít sporům a liberalizovat mezinárodní obchod.

2.2.1. Mezinárodní smlouvy

Nyní zde uvedu pár významných mezinárodních smluv. První z nich je vyhláška č. 133/1980 Sb., o Bernské úmluvě o ochranně literárních a uměleckých děl, která v současné době zavazuje okolo 164 států.

Tato smlouva definuje autorům určitá práva, základní instituty autorského práva. Práv, které jsou uvedeny v Bernské úmluvě se mohou domáhat jen zahraniční autoři, nikoliv autoři tzv. státu původního díla. Autoři státu původního díla (např. český autor, který v České republice vydá svou knihu) se mohou dovolávat jen té ochrany, kterou jim přiznává český autorský zákon.⁹

Další důležitou mezinárodní smlouvou je tzv. dohoda TRIPS, která se zabývá nejenom problematikou práv autorských, ale i průmyslových, nebo problematiku počítačových programů.

Pravidla co se týče ochrany duševního vlastnictví, stejně jako jejich prosazování, se liší po celém světě. Dnem kdy se duševní vlastnictví stalo důležitým

⁷ Knap, K., Kunz O. *Mezinárodní právo autorské*. Praha: Academia, 1981, s. 25

⁸ Knap, K., Kunz O. *Mezinárodní právo autorské*. Praha: Academia, 1981, s. 26.

⁹ Koukal, P., Neckář, J. *Autorská práva a práva související v daňových souvislostech*. Olomouc: ANAG, 2011

aspektem obchodu, nejednotnost právních úprav měla za následek velké napětí v mezinárodních ekonomických vztazích. Z tohoto důvodu bylo nutno dosáhnout dohody, která by sjednala ucelený systém těchto pravidel a zároveň poskytla efektivnější možnosti v řešení potenciálně vzniklých sporů. Právě proto vznikla dohoda TRIPS, která stanovuje členům WTO minimální úroveň ochrany duševního vlastnictví. Současně se snaží najít rovnováhu mezi dlouhodobým prospěchem při striktnějším přístupu k ochraně duševního vlastnictví, který podporuje nové nápady, a krátkodobými výhodami pro společnost při nižší úrovni ochrany duševního vlastnictví (větší konkurence mezi firmami, nižší ceny pro koncové spotřebitele).¹⁰

Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS), neboli Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, byla vyjednána v rámci Uruguayského kola (1986-94) a začlenila tak problematiku duševního vlastnictví do mezinárodního obchodu.¹¹

Do české právní úpravy se vedle mezinárodních smluv, projevil vliv směrnic Evropské unie. Mezi nejvýznamnější patří:

- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práva s ním souvisejících v informační společnosti
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001, která nabyla účinnosti 13. října 2001, o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla. Obě směrnice byly přijaty až půl roku po účinnosti nového autorského zákona. Bylo tedy jisté, že jejich obsah je nutno vložit do české právní úpravy autorského zákona.
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví nabytá účinnosti 20. května 2004. Ochrana duševního vlastnictví by měla umožnit vynálezci nebo tvůrci získat oprávněný zisk z vynálezu nebo díla. Měly by umožňovat co největší šíření děl, myšlenek a nových know-how. Neměla by ani též bránit svobodě projevu ani volnému pohybu informací, nebo ochraně osobních údajů.

¹⁰ WTO. Intellectual property: protection and enforcement [online]. 2013. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm7_e.htm

¹¹ WTO. Intellectual property: protection and enforcement [online]. 2013. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm7_e.htm

- směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů, která nabyla účinnosti 16. května 1991. Rada touto směrnicí upravila ochranu počítačových programů, které do té doby nebyly anebo jen nedostatečně chráněny právními předpisy členských států a sjednotila je. Za další cíle si kladla odstranit rozdílnosti v jednotlivých rádech.
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009, o právní ochraně počítačových programů, jak už sem konstatovala obsah směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991, byl změněn z důvodu srozumitelnosti a přehlednosti, jelikož počítačové programy se neustále vyvíjejí¹²
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006, o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem¹³

Nový autorský zákon a jeho novely reagují na harmonizaci probíhající v oblasti autorských práv v rámci Evropského společenství (EU). Jsou zde projeveny snahy o ochranu autora, předmětu autorského práva, jeho omezení, vymezení, délka ochrany těchto práv a odměňování, aby v této oblasti byla stejná. Což povede i k lepšímu pohybu zboží, služeb a zaměstnanosti.

2.3. Vývoj autorského práva na českém území

Autorské právo má na území České republiky poměrně dlouhou tradici a již od svých počátků se bohatě rozvíjelo. To bylo dáno zejména díky německé právní škole. Poprvé bylo autorské právo na území ČR upraveno rakouským císařským patentem z roku 1846, který vytvářel základní zásady na ochranu autorských děl. Přinesl též ochranu proti mechanickému rozmnožování děl literárních a upravoval pravidla veřejných produkcí děl hudebních a dramatických. Poté zákonem z roku 1895 o právu původcovském.¹⁴ V roce 1923 byl pak vydán zvláštní zákon o nakladatelské smlouvě a v roce 1929, již v druhém pořadí na území ČR, zákon o právu původcovském. Ten

¹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů [online]. 2007

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:111:0016:0022:CS:PDF>

¹³ Koukal, P., Neckář, J. *Autorská práva a práva související v daňových souvislostech*. Olomouc: ANAG, 2011

¹⁴ Hartmanová, D. *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským*. Praha: Linde, 2000, s. 12

zavedl registr děl, u nichž nebylo uvedeno pravé jméno autora. K ochraně cizinců a československých občanů sloužila již revidovaná Bernská úmluva vyhlášená pod č. 401/1921 Sb. Vzhledem k tomu, že Spojené státy americké nebyly členy Bernské unie, platila pro jejich občany na území Československa vládní vyhláška z roku 1927.¹⁵ V roce 1953 byl pak vydán třetí autorský zákon odpovídající novým ideologickým východiskům. Za povšimnutí stojí určitě § 1 Cituji: „Účelem autorského zákona je upravit vztahy, které vznikají v souvislosti s vytvořením děl literárních, vědeckých a uměleckých, tak, aby byla zajištěna ochrana zájmů autorů takových děl a podnícena ideová tvorba sloužící zájmům lidu a jeho kulturnímu růstu, aby zároveň bylo zaručeno, že se na výsledcích tvůrčí činnosti autorů budou podílet nejširší masy pracujícího lidu, a aby se tak jejich díla stala účinným nástrojem budování socialistické společnosti“¹⁶. Roku 1965 byl vydán opět další- již čtvrtý autorský zákon ve vazbě na tehdejší úzké pojetí čs. občanského zákoníku, který platil na území pozdější České republiky až do konce listopadu 2000.¹⁷ Zákon byl v let 1990-1996 pětkrát novelizován. Jeho úplné znění bylo vydáno pod č. 175/1996. K tomuto zákonu byla vydána řada prováděcích předpisů, které byly vesměs zrušeny. Poslední novela byla vydána roku 1999. Přitom je nutno dodat, že ony novely reagovaly nejen na polistopadový vývoj, ale také na situaci na trhu s autorskými díly (počítačový software, databáze, tzv. zaměstnanecká díla atd.). „V roce 2000 byl vydán nový autorský zákon, zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. Tento zákon platí dodnes.“¹⁸

2.3.1 Vzniku novely

Dochází tak z důvodu harmonizace českého autorského práva s právem Evropské unie, a to především v oblasti digitálního šíření děl, práva na odměnu v souvislosti s půjčováním autorských děl, práva na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla a v oblasti ochrany autorských práv. Také jsou zde upraveny skutkové podstaty přestupků a správních deliktů právnických osob a podnikajících fyzických osob. Přestože ČR nebyla v roce 2000 člen Evropské unie, text zákona č. 121/2000 Sb., zákona vycházel ze směrnic Evropského společenství 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační

¹⁵ Löwenbach, J. *Autorskopravní abeceda*. Praha: Orbis, 1948, s. 28

¹⁶ Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském

¹⁷ Šebelova, M. *Autorské právo*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2006

¹⁸ Šebelova, M. *Autorské právo*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2006

oblasti a směrnic 2001/84 ES o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla.¹⁹ Podstatnou změnu nalezneme i v definici počítačového programu v § 2 odst. 2 AutZ. „Je definován jako vlastní duševní výtvar autor, bez ohledu na to zda se jedná o jedinečný výsledek duševní činnosti autora.“²⁰

2.3.2. Zhodnocení autorského zákona

Zákon č. 121/2000 o právu autorském, jedná se zcela o novou úpravu, která nahradila jak obsahově tak koncepčně zákon č. 35/1965. Tento zákon je přizpůsoben své době a reaguje na vývojové tendence v oblasti autorského práva. Autorský zákon vychází z kontinentálního pojetí autorského práva. Dřívější zákon z roku 1965 vycházel z monistické koncepce kontinentálního práva, což znamená, že osobní a majetková autorská práva tvořila nedílný celek. Je to rozdíl od nového zákona, který vychází z dualistické koncepce, která tato práva od sebe odděluje. Tento zákon přinesl další větší změny a to například v podobě citace, autora-jako fyzické osoby, komplexnosti úpravy, trvání majetkových práv, atd...

¹⁹ Šebelova, M. *Autorské právo*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2006

²⁰ Koukal, P., Neckář, J. *Autorská práva a práva související v daňových souvislostech*. Olomouc: ANAG, 2011

3. Právní vývoj zaměstnaneckého díla

3.1. Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském

Již ve zmiňovaném zákoně č. 115/1953 Sb. byl upraven institut zaměstnaneckého díla v § 19-20. Tyto dva paragrafy pojednávají o vztahu zaměstnavatele a autora. Vztah vychází z pracovního poměru, který je mezi nimi uzavřen. V tomto případě zaměstnanec plní dílo pro potřeby zaměstnavatele. Dílo je tvořeno na pracovišti v určené době a za odměnu. Autorovi jsou propůjčeny prostředky a materiál, k vytvoření díla. Z tohoto důvodu je zaměstnavateli dána možnost použití a nebude odkázán na libovůli autora. § 19 a 20 sloužil, jako jistota zaměstnavatele, i pro případ, že nebyla uzavřena pracovní smlouva při vzniku pracovního poměru. Jednalo se o autorská práva k dílům literárním zejména vědeckým, a dílům uměleckým. Musí být splněna podmínka pro použití § 19 a 20 a to uzavření pracovního vztahu mezi autorem a vědeckou institucí, úřadem, organizací a podnikatelem. Zaměstnavatel může takové dílo vydávat po dobu dvou let ode dne odevzdání, jen pokud byl vyplacen honorář.²¹ Tento zákon byl platný až do 1.7.1965 kdy nabyl účinnosti zákon č. 35/1968 Sb., o dílech literárních, uměleckých a vědeckých (autorský zákon).

3.2. Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, uměleckých a vědeckých (autorský zákon)

Autorská úprava zaměstnaneckého díla je obsažena v § 17 zákona. Zaměstnanecké dílo je definováno jako dílo umělecké či vědecké, které zaměstnanec v rámci pracovního poměru splní a zaměstnavatel je může užívat. „§ 17 upravoval režim zaměstnaneckého díla, někdy také nazývaných jako podniková díla. Avšak od toho termínu bylo brzy upuštěno, jelikož zde nebyla přímá vazba autora- zaměstnance.“²² Do zaměstnavatelových práv, dále náleží možnost vydávat nebo uveřejňovat díla, která vychází ze splnění povinností z pracovního poměru, ale pouze se svolením autora. Odpírá-li autor udělit mu svolení bez závažných důvodů, může se zaměstnavatel domáhat tohoto svolení u soudu. Autorský zákon vychází z toho, že svolení autora k užití díla, bylo autorem uděleno při uzavření pracovní smlouvy. Z § 17 však není zřejmé, jakým způsobem k uzavření pracovního poměru došlo, jestli pracovní smlouvou, volbou, jmenováním, či mimopracovním poměrem (na základě dohody o

²¹ Sbírka zákonů České republiky za rok 1953. zákon č. 115/1953 o právu autorském [online]. 2010. Dostupné z:

<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1953&typeLaw=zakon&what=Rok>

²² Telec I, *Autorský zákon*. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1997

provedení práce, či dohody o pracovní činnosti), jediné co je zřejmé je, že se muselo jednat o tvůrčí práci (uměleckou, vědeckou). Zaměstnanecké dílo vyplývající z pracovního poměru bylo pojmem autorskoprávním s obsahem pracovněprávním. Proto vysvětlení vychází z novely zákoníku práce č. 188/1988 Sb., § 232 odst. 3 kde je jasně dán zákaz uzavírání dohod na činnost, které jsou předmětem ochrany autorského zákona. Mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem se podle autorského zákona objevovalo mnoho zákoutí, která komplikovala řádný výkon práv nabytých pracovním poměrem.

Ust. § 17 odst. 3 pojednává o nakládání zaměstnaneckým dílem autorem. Pro udělení svolení k šíření díla, bylo zapotřebí, aby byly splněny formální i obsahové náležitosti smlouvy. Tyto náležitosti byly v § 22 odst. 3 až 4 AutZ. Autor díla, které vyplivalo z pracovního poměru, mohl udělit třetí straně svolení k vydání nebo šíření díla jen se souhlasem zaměstnavatele. Ust. § 17 odst. 4 AutZ. Jedná se o ustanovení dispozitivní povahy. Podmínky užití díla, vytvořeného ke splnění povinností vyplývajících z pracovního poměru k zaměstnavateli, upravuje smlouva. Nestanoví-li tato smlouva jinak, je zaměstnavatel oprávněn požadovat, aby mu autor z přijaté autorské odměny přiměřeně přispěl k náhradě nákladů, které na vytvoření díla vynaložil. Při novele autorského zákona č. 86/1996 byl vložen do § 17 odst. 5 a 6.

Ust. § 17 odst. 5 upravuje režim počítačového programu vytvořené zaměstnancem při splnění povinnosti vycházející z pracovního poměru. Prioritní právo na výkon má zaměstnavatel, ale jelikož toto ustanovení je dispozitivní, můžou se zaměstnanec se zaměstnavatelem dohodnout. Důležité je zmínit, že to platí pouze pro počítačové programy, tudíž se jedná o zvláštní ustanovení vůči obecnému režimu zaměstnaneckých děl.

3.3. Zaměstnanecké dílo v zákoně č.121/2000 Sb.

Od 1. 12. 2000 nabývá účinnosti nový autorský zákoník č. 121/2000 Sb. Zaměstnanecké dílo je upraveno v § 58 AutZ pod zvláštním ustanovením o některých dílech. Nový zákoník chrání zaměstnavatele zcela jiným způsobem než ten předešlý. Předchozí zákon svěřoval ex lege výkon práv autora zaměstnavateli pouze u počítačových programů. AutZ svěřuje zaměstnavateli výkon majetkových práv u všech zaměstnaneckých děl. Zaměstnavatel je oprávněn sám dílo užívat i udělit jinému oprávnění k výkonu práva dílo užit. Výnosy z užití náleží zaměstnavateli.²³ Nová úprava viditelně posiluje postavení zaměstnavatele. Autorem bude nadále fyzická osoba, která

²³ Telec I, *Autorský zákon*. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1997

dílo vytvořila, ale zaměstnavatel bude mít k tomuto dílu velmi pevný právní vztah. Pokud, nebude sjednáno jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu. Podrobněji se budu § 58 zabývat v samostatné kapitole zaměstnanecké dílo.

4. Pojmy autorského práva

4.1. Autorské právo

Dříve než se začnu podrobněji věnovat zaměstnaneckému dílu, ráda bych zde vymezila pojem autorského práva.

„Autorské právo je jednou ze specifických oblastí širšího komplexu právních disciplín označovaných souhrnně jako práva k duševnímu vlastnictví.“²⁴ Důležitý je vztah k občanskému zákoníku, proto je podstatné chápat autorský zákoník jako lex specialis. Na pojem autorského práva lze obecně pohlížet ve dvojím smyslu a to objektivním a subjektivním. Ve smyslu objektivním je chápeme jako soubor norem upravujících společenské vztahy v souvislosti s vytvářením a užíváním uměleckých děl, souhrnně označována jako díla autorská. Kdežto ve smyslu subjektivním jej chápeme úžeji, a to jako konkrétní soubor oprávnění, které právo poskytuje přímo autorovi. Subjektivní právo autorské tedy ve svém základu vychází z občanského zákoníku, konkrétně ochrany osobnosti, ke kterému je pak dále ve vztahu lex specialis autorský zákon. Jedná se tedy o právo absolutní a zaručuje osobě autora vyloučení kohokoli jiného z jakéhokoli působení na nemotné dílo jím ovládané.

Dalším jeho znakem je nepromlčitelnost, podobně jako u práva vlastnického. V dnešním pojetí autorského zákona pohlížíme na autorské právo ve světle dualistické právní doktríny, tudíž rozlišujeme autorská práva osobnostní a autorská práva majetková.²⁵

4.2. Předmět autorského práva

Předmětem autorského práva je dle AutZ dílo literární a jiné dílo umělecké, a dílo vědecké, přičemž takové dílo je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímané podobě.²⁶ Pro předmět autorského práva se používá výrazu nemotný statek. Už podle jeho pojmenování je zřejmé, že se jedná o nemotnou majetkovou hodnotu. Nemotný statek jako ideální předmět duševního vlastnictví může mít různý původ. Z hlediska své povahy se jedná buď o výsledek tvůrčí duševní činnosti fyzické osoby, nebo o netvůrčí činnost fyzických i právnických osob.²⁷ Nemotným statkem je určitá myšlenka, označení, román, skladba a je třeba jej

²⁴ Šebelová, M., *Autorské právo*. Komentář. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2006

²⁵ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s.4 – 5

²⁶ Šebelová, M. *Autorské právo*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2006

²⁷ Telec, I. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 20

odlišovat od hmotného substrátu, na němž je zachycen. Vlastnictví k hmotnému substrátu je např.: malířské plátno, zvukový nosič. Vlastnická práva mohou být převedena na jinou osobu, ale autorské právo k dílu zůstane stále stejné osobě, autorovi. Poskytnutí oprávnění k výkonu svého autorského práva může autor udělit, avšak musí se týkat jen majetkového autorského práva. Osobnostní práva jsou nepřevoditelná.

Pro lepší orientaci uvedu rozdělení celého systému nehmotných statků
Systém práv k nehmotným statkům:

A. Všeobecná práva osobnostní

Právo na ochranu osobnosti

B. Práva k výsledkům tvůrčí činnosti

- Právo k objevům atd.
- Právo k vynálezu, právo k průmyslovému vzoru, právo k užitému vzoru atd.
- Právo autorské, právo výkonného umělce

C. Právo k výsledkům netvůrčí povahy

Právo na výrobu zvukových záznamů

Právo výrobce zvukově-obrazového záznamu k jeho záznamu

Právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho původnímu vysílání atd.

D. Právo na označení

Právo k obchodní firmě

Právo k ochranné známce

Právo k označení původu výrobku atd.²⁸

Rozlišujeme také dva různé druhy právních systémů. Prvním z nich je tzv. kontinentální (evropský). Systém je postavený na teorii, že dílo vzniká již okamžikem jeho vytvoření a je projevem osobnosti autora. Vychází též z dualismu osobnostních a majetkových práv autorů.

²⁸ Šebelova, M. *Autorské právo*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2006

Druhý systém autorského práva je nazýván Copyright (angloamerický). Ten pokládá za vznik autorského díla až jeho registraci v rejstříku, popř. jeho jiné formální označení, a zakládá se zejména na majetkovém pojetí práv autora.

4.3. Autor v pojetí autorského zákona

Autorské právo stojí na dvou základních pilířích. První z nich je autor a ten druhý je autorské dílo. Tyto pojmy mají k sobě velice blízko a často se prolínají. Jako první bych vysvětlila pojem autor. Význam tohoto slova nalezneme v § 5 autorského zákona, kde cituji: „Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.“²⁹ Autorem nemůže být právnická osoba, protože tato není nadána přirozenou lidskou tvořivostí. Právnická osoba tak může být pouze tzv. odvozeným subjektem. Tímto tématem se zabývá § 58, kterému se budu dostatečně věnovat později, v samostatné kapitole zaměstnanecké dílo. Jak už bylo řečeno, autorská práva pramení z lidské tvořivosti a autorem může být i dítě, jelikož zde není vazba na mentální a věkovou způsobilost. Ke vzniku autorského práva se nevyžaduje též způsobilost k právním úkonům. Proto autory mohou být i mentálně postižení jedinci (avšak pro samostatný výkon autorských práv je nutná způsobilost k právním úkonům).³⁰

Autorem nemůže být umělá inteligence, tím se myslí počítač. Jelikož postrádá výše zmiňovanou duševní tvořivost.

Každý autor má dle zákona stejná práva bez ohledu na to, o jaké dílo se jedná (literární, hudební, atd.)

Častou problematikou jsou spory o autorství. Upravuje ho § 6 zákonnou domněnkou autorství, cituji: „Autorem díla je fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem, není-li prokázán opak; to neplatí v případech, kdy je údaj v rozporu s jiným údajem takto uvedeným. Toto ustanovení se použije i tehdy, je-li toto jméno pseudonymem, pokud autorem přijatý pseudonym nezbuzuje pochybnosti o autorově totožnosti.“³¹ Jedná se o domněnku vyvratitelnou.

²⁹ Srovnej § 5 zákon č. 121/2000 Sb., *autorský zákon*

³⁰ Koukal, P., Neckář, J. *Autorská práva a práva související v daňových souvislostech*. Olomouc: ANAG, 2011

³¹ Srovnej § 6 zákon č. 121/2000 Sb., *autorský zákon*.

4.3.1. Spoluautorství

Pokud několik autorů společně vytváří autorské dílo, jedná se o spoluautorství. Vymezuje ho § 8 AuZ. Jedná se o dílo nedílné a jediné, není podstatné, jaké jsou vztahy mezi autory a zda pracují na autorském dílu zároveň či postupně. Aby se jednalo o spoluautorství, musí být činnost tvůrců opravdu tvůrčí. „Spoluautorem tak není osoba, jejíž přínos na díle spočíval pouze v poskytnutí technické nebo administrativní rady (§ 8 odst. 2 AutZ).“³² Právo autorské náleží všem autorům společně a nerozdílně. Pro nakládání s dílem je třeba souhlasu všech spoluautorů. Toto ustanovení, však může za určitých podmínek způsobovat problémy a proto ho autorský zákon doplňuje o § 8 odst. 4 AutZ cituji: „Brání-li jednotlivý autor bez vážného důvodu nakládání dílem spoluautorů, mohou se ostatní spoluautoři domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle soudem. Domáhat se ochrany práva autorského k dílu spoluautorů před ohrožením nebo porušením, může i jediný spoluautor samostatně.“³³

4.4 Autorské dílo

Autorské dílo musí být originálním výtvorem autora. Nesmí existovat dílo totožné nebo zaměnitelné. Musí být vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě. Což je chápáno tak, že pro určitou skupinu lidí je srozumitelné. Zachycení díla může být trvalé nebo dočasné. Pokud AuZ stanoví, že musí být dílo vyjádřeno, postačí přečtení básně, či zahrání skladby. Autorské dílo má dvě podoby a to hmotnou a nehmotnou. Nehmotná podoba spadá pod režim AuZ a hmotný substrát je chráněn občanským zákoníkem nebo popř. obchodním zákoníkem.

Pro lepší přehlednost uvedu z § 2 odst. 1 AuZ druhy děl:

- Dílo slovesné
- Dílo hudební
- Dílo dramatické
- Dílo hudebně dramatické
- Dílo choreografické
- Dílo pantomimické
- Dílo fotografické
- Dílo audiovizuální

³² Koukal, P., Neckář, J. *Autorská práva a práva související v daňových souvislostech*. Olomouc: ANAG, 2011

³³ Srovnej § 8 odst. 4 zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon.

- Dílo výtvarné
- Dílo malířské
- Dílo sochařské
- Dílo grafické
- Dílo architektonické
- Dílo urbanistické
- Dílo užitého umění
- Dílo kartografické³⁴

³⁴ Koukal, P., Neckář, J. *Autorská práva a práva související v daňových souvislostech*. Olomouc: ANAG, 2011

5. Zaměstnanecké dílo

5.1. Zaměstnanecké dílo obecně

Česká autorskoprávní úprava zaměstnaneckého díla, přisuzuje možnost být autorem jen fyzickým osobám. Avšak zákon pamatuje na situaci subjektů, kteří nejsou tvůrci, ale jejich organizační a investiční přínos je tak podstatný, že je zapotřebí vybavit je zákonnými možnostmi ochrany vůči autorům. V praxi je běžné, že autorův osobní vklad do vytvoření např. počítačového programu je jen částí celkových nákladů s vytvořením díla spojených. Tvorba počítačového programu je dnes ve většině případů materiálně a organizačně zajišťována subjekty, které nelze považovat za autory, přesto však mají na vzniku počítačového programu obrovský vliv (pro upřesnění je nazýváme zaměstnavateli). Zaměstnavatel směřuje k vytvoření vhodných podmínek pro vznik díla a to jak organizačně tak finančně. Mezi zaměstnanecká díla se vedle počítačového programu řadí i jakákoliv jiná díla. Pro toto vymezení je podstatný § 2 AutZ, kde je uvedeno, jak už bylo výše citováno, co je předmětem práva autorského. V dalším příkladu uvedu díla obsažená v periodickém tisku. Mnoho článků redaktorů naplňují znaky literárního díla ve smyslu § 2 odst. 1 AutZ. Bez finanční podpory vydavatele by nebylo možno zajistit výtisk a s ním spojenou distribuci.³⁵ U zaměstnaneckých děl tedy dochází k omezení práv autora, ale toto omezení můžeme nazývat za nutnost. Zaměstnavatel je oprávněn k výkonu autorských práv svých zaměstnanců, přičemž samozřejmě nedochází k zcizení takovýchto práv. Můžeme říci, že dochází k určité symbióze mezi autorem a jeho zaměstnavatelem, v tomto vztahu se oba navzájem doplňují a dávají možnost vzniku díla.

5.2. Zaměstnanecké dílo v zák. č. 121/2000 Sb.

Zaměstnanecké dílo je autorským dílem, které autor vytvořil z důvodu splnění povinnosti vyplývajících z pracovněprávního vztahu či služebního vztahu k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem. Pokud se nedohodnou jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu. Zákon v této situaci pamatuje na vklad subjektů, které technicky vzato tvůrčí nejsou, ani tvůrčí činnost nevyvíjejí. Jejich organizační a investiční přínos je ovšem tak podstatný, že je nutno je vybavit možnostmi, jak bez

³⁵ Maisner, M., Šimek, M., Karásková, H.: Software jako zaměstnanecké dílo. E-pravo.cz [online]. 7.5.2009. URL: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/software-jako-zamestnanecke-dilo-56254.html> >

ohledu na autory v zákonném smyslu své investice a svou činnost zhodnotit. Zaměstnanecké dílo má de facto odlišný režim od ostatních děl. Postavení autora proti obecnému režimu se mění. Je nositelem osobních i majetkových práv, avšak jeho možnosti jsou dosti omezené, jelikož výkon těchto autorských majetkových práv je svěřen zaměstnavateli, pokud není dohodnuto jinak. Současná právní úprava nerozlišuje vzhledem k právní úpravě, zda zaměstnanec užívá dílo pro svou vnitřní potřebu nebo zda jeho užití dochází k jeho zpřístupnění veřejnosti. Zaměstnavatel není při výkonu majetkových autorských práv k zaměstnaneckému dílu dle právní úpravy omezen předmětem své činnosti.

Pro přesnost uvedu českou právní úpravu, kterou jak jsem již uvedla, nalezneme v § 58 autorského zákona.

- § 58 odst. 1 „Není-li sjednáno jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního či služebního vztahu k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem (zaměstnanecké dílo). Zaměstnavatel může právo výkonu podle tohoto odstavce postoupit třetí osobě pouze se svolením autora, ledaže se tak děje při prodeji podniku nebo jeho části.“³⁶

Už z tohoto odstavce je patrné, že úprava zaměstnaneckého díla má dispozitivní charakter. Zaměstnavatel si tak může sjednat odlišný režim od režimu, který upravuje autorský zákon.

Z povahy zákona vyplývá smluvní modifikace mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Dochází tak nejen k vytvoření díla na základě plnění povinností vyplývajících z poměru pracovního, ale i z poměrů stojících mimo pracovní poměr (dohoda o pracovní činnosti a dohoda o provedení práce). Autorský zákon tak na úroveň pracovněprávního vztahu staví služební poměr, jedná se o speciální úpravu k pracovněprávní úpravě ZPr. Totéž se vztahuje na díla vytvořená v rámci plnění povinností, vyplývajících ze vztahů mezi společnostmi a autorem, který je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu nebo společníkem veřejné obchodní společnosti nebo komplementářem v obchodní společnosti.

³⁶ Srovnej § 58 odst. 1 zákon č. 121/2000 Sb., *autorský zákon*

Nárok k výkonu majetkových práv autorských přináší zaměstnavateli možnost zhodnocení svých investic, které vynaložil a umožnil tak vznik díla. Z povahy zaměstnavatele je mu v rámci jeho majetkových práv umožněno udělovat licence a pobírat za toto oprávnění odměnu.³⁷

Při sjednávání licenční smlouvy zaměstnavatelem musí být splněna a dodržena osobnostní práva autora. Zaměstnavatel při výkonu majetkových práv, vystupuje navenek vlastním jménem a na svůj účet.

Pokud zaměstnavatel nevykonává majetková práva k zaměstnaneckému dílu vůbec nebo nedostatečně má autor právo na udělení licence, jestliže neexistuje závažný důvod pro odmítnutí. Ovšem jsou-li tyto dvě strany rozdílného názoru, musí o sporu rozhodnout soud.

Zaměstnavatel může i postoupit výkon majetkových práv třetí osobě, ale vzhledem k tomu, že výkon práva má relativní povahu (je odvozeno od autora), je toto možno jen se souhlasem autora. Ovšem nastává i výjimka, kdy souhlasu není potřeba a to při prodeji podniku nebo jeho části. Výkon majetkového práva se stává obchodním majetkem a je součástí podniku a také může být spolu s podnikem převeden. I v tomto případě nastává výjimka a to z hlediska dispozitivnosti, autor si může vymínit potřebu svého souhlasu i v tomto případě. Dále k přechodu práva na třetí osobu při výkonu majetkových práv, dochází v případě kolektivního díla vytvořeného na objednávku, nebo jakéhokoliv počítačového programu vytvořeného na objednávku. Za objednatele se považuje zaměstnavatel.³⁸

Osobnostní práva autora k zaměstnaneckému dílu zůstávají nedotčena. Ovšem zákon dovoluje jednání zaměstnavatele, které toto právo omezuje, z důvodů ochrany jeho investic. Vykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu, má se za to, že autor souhlasil se zveřejněním, úpravami, zpracováním včetně překladu, se spojením s jiným dílem, zařazením do díla souborného a také v neposlední řadě s tím, aby uváděl zaměstnanecké dílo na veřejnost pod svým jménem, pokud není nedohodnuto jinak. Přestože za standardních

³⁷ Telec, I. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví - dodatek o právu k počítačovým programům*. Brno : Doplněk, 2002

³⁸ Aujezdský, J. Komu „patří“ software na objednávku? [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=787976>

okolností toto právo náleží zákonitě jen autorovi a to ve smyslu § 11 AutZ je zaměstnavatel oprávněn zveřejnit dílo pod svou hlavičkou. Autor však může požadovat zveřejnění svého jména či pseudonymu.

Obvykle se má za to, že autor udělil zaměstnavateli svolení k dokončení svého nehotového zaměstnaneckého díla pro případ, že bude přes výzvu k dodatečnému plnění v prodlení s vytvořením zaměstnaneckého díla, dále zanikne-li jeho závazek dokončit takové dílo smrtí nebo pokud se stane nesplnitelným.³⁹ V tomto případě platí vyvrátitelná domněnka, svolení autora k provedení shora uvedených změn.

V rámci předchozího odstavce uvedu příklad na téma vykonavatelství majetkových práv zaměstnavatelem.

Př.: Paní Petra, je zaměstnankyní komerčního studia W+W a dostala za úkol vytvořit propagační materiál pro jednoho zákazníka studia. Tento materiál obsahoval velké množství tvůrčích prvků, proto je možno ho považovat za autorské dílo. Jelikož vzniklo autorské dílo v rámci pracovněprávního vztahu, bude vykonávat k němu majetková práva zaměstnavatel (studio W+W). Pokud bude nutno provést změny, je k tomu zaměstnavatel oprávněn i pokud by autor (paní Petra) nesouhlasil.

Pro podstatnost uvedu celé dispozitivní ustanovení § 58 odst. 6 autorského zákona

- „Není-li sjednáno jinak, má autor zaměstnaneckého díla vůči zaměstnavateli právo na přiměřenou dodatečnou odměnu, jestliže se mzda nebo jiná odměna vyplacená autorovi zaměstnavatelem dostane do zjevného nepoměru k zisku z využití práv k zaměstnaneckému dílu a významu takového díla pro dosažení takového zisku; toto ustanovení se nepoužije na díla uvedená v odstavci 7, ať jsou díly zaměstnaneckými, či se za ně považují, ledaže je sjednáno jinak“

Toto ustanovení má pro zaměstnance velkou váhu z důvodu, kdy zaměstnavatel má z využívání zaměstnaneckého díla velký prospěch nebo zisk, jehož výše je v zjevném nepoměru ke mzdě nebo jiné odměně, kterou zaměstnanci vyplácí. Proto je zapotřebí vymezit nárok na přiměřenou dodatečnou odměnu. Je nutno připomenout, že tento nárok je dispozitivní a zaměstnavatelé mohou toto oprávnění zaměstnance smluvně vyloučit.

³⁹ Autorské právo Info. Autorskoprávní informace- zaměstnanecké dílo [online]. 2009. Dostupné z: <http://autorske-pravo.info/zamestnanecke-dilo>

„Počítačové programy a databáze, jakož i kartografická díla, která nejsou kolektivními díly, se považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li autorem vytvořena na objednávku. Objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele.“⁴⁰ Těmito třemi díly se budu jednotlivě zabývat v další kapitole.

Pokud dojde ke skončení pracovněprávního nebo služebního vztahu zaměstnavatele k zaměstnanci nebo pracovního vztahu člena k družstvu práva a povinnosti zůstávají nedotčena dle § 58 odst. 8 autorského zákona. To znamená, že majetková práva k dílu vykonává i nadále zaměstnavatel.

Výkon majetkových autorských práv je předmětem soukromoprávních vztahů a v případě smrti zaměstnavatele je předmětem dědické delace jako součástí zaměstnavatelovy pozůstalosti.

5.2.1. Smrt či zánik zaměstnavatele

Zánikem právnické osoby přechází toto oprávnění na právnického nástupce. Tato možnost přichází v úvahu i tehdy, kdy dochází ke zrušení společnosti bez likvidace a jmění přechází na právního zástupce.⁴¹

Smrtí zaměstnavatele-fyzické osoby se výkon majetkových práv stává součástí zůstavitelovy pozůstalosti a může přejít na dědice. Podobně při zániku osoby právnické za současné existence právního nástupce přechází výkon majetkových práv na ně.

5.2.2 Konsolidační zásada

V případě smrti či zániku zaměstnavatele bez právního nástupce dochází k navrácení výkonu těchto majetkových práv zpět autorovi. Úprava děl zaměstnaneckých v § 58 odst. 2 AutZ vychází z obecné úpravy tzv. konsolidační zásady zakotvené v § 26 odst. 1 autorského zákona, podle které se postupuje v případě zániku licenčních ujednání, který může nastat právě v důsledku smrti či zániku nabyvatele licence.

⁴⁰ Srovnej § 58 odst. 7 zákon č. 121/2000 Sb., *autorský zákon*.

⁴¹ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon*. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007

5.2.3. Smrt zaměstnance

Autorská práva, která jsou vázána k osobě autora, jsou rozdělena na práva osobnostní a majetková. V případě smrti autora zanikají práva osobností, naproti tomu práva majetková zůstávají, jejich výkon náleží i nadále zaměstnavateli. Mezi další práva zaměstnavatele po smrti zaměstnance patří i právo na dokončení díla.

5.3. Některá z děl podle AutZ

5.3.1. Kolektivní dílo

„Kolektivní dílo je dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, je vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití.“⁴² Půjde tak o nejrůznější grafické návrhy, grafický design, architektonická díla atd. Dílo audiovizuální a díla audiovizuálně užitá nejsou kolektivním dílem, neboť mají vlastní režim.⁴³

Kolektivní dílo není v praxi tak časté. Většinou se jedná díla zaměstnanecká, i když byla vytvořena na objednávku. Je to podobný režim jako u počítačových programů, databází nebo kartografických děl, o kterých se ve své práci budu zabývat později. Autor je ve výhodnější pozici, neboť se na něj nevztahuje § 61 autorského zákona o díle vytvořeném na objednávku.

5.3.2. Dílo na objednávku

Objednatel může užít dílo vytvořené na základě smlouvy o dílo (dílo vytvořené na objednávku) pouze k účelu vyplývajícimu ze smlouvy.⁴⁴ A to ve smyslu obecné úpravy občanskoprávní (§ 631 a násl. ObčZ), či obchodně právní (§ 536 a násl. ObchZ). Na toto dílo je pohlíženo tak, že autor poskytl licenci k užití díla pouze v rozsahu, jaký vyplývá z účelu smlouvy o dílo. Jestliže, je zapotřebí sjednání nad rámec účelu, je nutné, aby byla sjednána samostatná licenční smlouva. Je zde předpoklad díla ve velmi širokém spektru, zahrnujícím právě i statky nehmotné. Pro

⁴² § 59 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb., *autorské právo*.

⁴³ Srovnej § 59 odst.3 zák. č. 121/2000 Sb., *autorský zákon*.

⁴⁴ Tůma, P. *Autorské právo*. Praha: C.H. Beck, 2007

pojem autorského práva je podstatné, aby uzavřením smlouvy vznikl závazek dílo vytvořit.⁴⁵

Důležité postavení má zadavatel (objednatel) při zrodu zakázky, který přichází s prvotním impulzem pro vytvoření díla. Zadavatel se může i sám podílet na výtvaru díla tím, že zadává dokumentaci, základní obrisy a informace z oboru. Tyto informace jsou pro zhotovitele zásadní.

Autor může dílo vytvořené na objednávku užít a poskytnout licenci třetí osobě, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy objednatele, pokud se nedohodnou jinak. Obecně vzato nemá objednatel takové postavení, jako zaměstnavatel v případě děl zaměstnaneckých či investor děl kolektivních.

To se netýká počítačových programů a databází, kartografických děl a kolektivních děl v rámci zaměstnaneckého díla.

5.3.3. Fiktivní dílo

V případě § 58 odst. 7 se rozsah právní úpravy zaměstnaneckého díla rozšiřuje i na některá díla vytvořená na objednávku. Autorský zákon vymezuje výčet těchto děl. Podle § 58 odst. 7 jsou jimi počítačové programy, databáze a kartografická díla, která nejsou kolektivními díly a považují se za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li autorem vytvořena na objednávku.⁴⁶ V tomto případě se zmíním o specifické úpravě pro oblast počítačových programů. Kdy je tu shodné postavení zaměstnavatele u děl zaměstnaneckých jako objednatele při vzniku počítačového programu na objednávku. Zákon vylučuje použití § 61 AutZ.

Výkon majetkových práv autora je zákonem svěřen objednatelům pro uvedená díla, přestože nebyla vytvořena v pracovněprávním vztahu, ale na objednávku. V případě takovýchto děl přiznává zákon objednateli silnější postavení, než tomu je u ostatních děl na objednávku.

Nárok k výkonu výlučných majetkových autorských práv ovšem nevznikne u uvedených děl tehdy, je-li smluvní stranou na straně zhotovitele ze smlouvy o dílo jiná osoba než autor (zaměstnavatel).

Zákonným vykonavatelem majetkových autorských práv k zaměstnaneckému dílu je v takovém případě zaměstnavatel autora. Ten může oprávnění k výkonu majetkových autorských práv se souhlasem autora postoupit na objednatele právo

⁴⁵ Tůma, P. *Autorské právo*. Praha: C. H. Beck, 2007

⁴⁶ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon*. Komentář. 1. Vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, str. 565

výkonných majetkových autorských práv, popř. mu může v rámci svého vykonavatelského oprávnění poskytnout k užití díla smluvní licenci.⁴⁷ Zachováno zůstává právo na přiměřenou dodatečnou odměnu za podmínek § 58 odst. 6 AutZ.

U jiných děl vytvořených na objednávku objednavatel majetková práva nevykonává, ale je oprávněn dílo užit pro účely, pro které bylo objednáno (§ 61 odst. 1 AutZ).

⁴⁷ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V. *Autorský zákon a předpisy související*. Komentář. 2. vyd. Praha: Linde, 2005

6. Druhy zaměstnaneckých děl

Zaměstnaneckými díly bývají velmi často počítačové programy, vytvářené pracovníky firem, výtvarná, slovesná, audiovizuální díla redaktorů, grafiků a dalších pracovníků ve vydavatelství. Jako výčet uvedu tři pro mě nejpodstatnější zaměstnanecká díla a to díla kartografická, databáze a počítačové programy.

6.1. Počítačový program

Lze si v dnešní moderní době, kdy počítačové programy doprovázejí lidstvo na každém kroku, vůbec představit společnost bez jejich využití? Myslím si, že jen velmi obtížně. Přesto, že se jedná o tak často diskutované téma, není jednoduché definovat jeho podstatu. Počítačový program je brán za dílo literární, bez ohledu na to jak je vyjádřen (ve formě zdrojového či strojového kódu). Je autorovým duševním tvůrčím dílem. Podstatné je, že autorské právo nechrání samotné myšlenky a principy na nichž je autorský zákon postaven. Chráněno je pouze vyjádření těchto myšlenek ve vnímatelné formě. V praxi se objevují vedle pojmu počítačový program také software a informační systém. V teorii se však rozlišuje vedle „počítačového programu“ pojem „software“ jakožto programové vybavení počítačů (angl. Software), které je složeno z několika různých prvků.⁴⁸ Jednoduše lze uvést, že software je vše, co není hardware, ale je v něm obsaženo.

Pojem počítačový program je spíše chápán právní praxí, jelikož tak ho označuje autorský zákon. Pojem software je naproti tomu užíván osobami, které se pohybují v praktické oblasti informačních technologií.

Česká právní úprava neposkytuje přesné vymezení pojmu počítačový program, stejně tak pojmu software. Proto uvedu směrnici 2009/24/ES, kde počítačovým programem se rozumí „programy v jakékoliv formě, včetně těch, které jsou součástí technického vybavení (hardware). Tento výraz zahrnuje rovněž přípravné koncepční práce vedoucí k vytvoření počítačového programu za podmínky, že povaha těchto prací v pozdější etapě umožní vytvoření počítačového programu.“

⁴⁸ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon*. Komentář, 1. vyd. Praha: C.H. Beck 2007

Pojem počítačový program je brán jako jiná majetková hodnota ve smyslu ObčZ, která má spíše technické určení, spočívající v účelném využívání možností předem daných strojů.

Formou vyjádření počítačového programu, který se v praxi vyskytuje je zdrojový kód a strojový kód. Podle mého názoru je důležité vysvětlit rozdíly mezi těmito pojmy. Počítačový program může být chápán jako sled jednotlivých instrukcí, které může počítač provádět. Tyto základní instrukce se nazývají strojový kód. V praxi je obtížné takový strojový kód zapsat, proto se využívá tzv. vyšší programovací jazyk. „Zatímco zdrojový kód je počítačový program napsaný v konkrétním počítačovém jazyce (např. Pascal C, Basic, atd.), pak strojový kód je vyjádření, kterému je počítač schopen rozumět. Pro představu je to soubor jedniček a nul, tedy binární kód (jedná se o kompilátorem zpracovaný zdrojový kód).“⁴⁹

Programovací jazyk se představuje jako jazyk v běžném slova smyslu. Použití syntaktických prostředků, pro vyjádření myšlenek programátorů, jehož primárním účelem je zjednodušení programování počítačů v tom smyslu, že již není nutné zapisovat přímo strojový kód, což vyžaduje hlubokou znalost prostředí, pro kterou je program určen. Programovací jazyk formuluje postup řešení daného problému počítačem, který program interpretuje technickými prostředky. Programovací jazyk je vlastně soubor pravidel pro zápis algoritmu, odborně řečeno se jedná o formální jazyk.⁵⁰

Software nelze prodávat ani k němu převést vlastnické právo. Ale lze jej licencovat nebo převést výkon majetkových práv k němu. Autorská práva k softwaru jsou však nepřevoditelná. Autorsko-právní úprava postihuje nejčastější způsoby vzniku takových děl - díla kolektivní, zaměstnanecká a díla na objednávku.

Software, který je vytvářen v rámci pracovněprávních vztahů, je považován za tzv. zaměstnanecké dílo. Právní úprava softwaru jako zaměstnaneckého díla byla převzata do našeho autorského zákona ze Směrnice 91/250/EHS o právní ochraně počítačových a platí i v současné směrnici 2009/24/ES. Software jako zaměstnanecké dílo lze definovat jako software vytvořený autorem ke splnění pracovněprávních

⁴⁹Maisner, M., Šimek, M., Karásková, H. Software jako zaměstnanecké dílo. E-pravo.cz [online]. 7.5.2009. Dostupné z:

URL: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/software-jako-zamestnanecke-dilo-56254.html>>

⁵⁰ Turnovec, F. *Základy počítačové techniky*. Praha: ROAD, 1992

povinností, k němuž je zaměstnavatel oprávněn vykonávat svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva.⁵¹

Doporučená textace pracovní smlouvy

Textace pracovní smlouvy je ze strany IT firem často podceňována. IT firma se tak často připravuje sama nejen o vlastní investice, ale i o zisky ze zaměstnaneckých děl.

Příklady vadné textace:

- žádná smlouva se zaměstnancem- buďto nebyla uzavřena nebo je neplatná
- zaměstnavateli se nepodaří prokázat, že předmětem plnění bylo zhotovení konkrétního počítačového programu
- ve smlouvě bude nedostatečně vymezen předmět smlouvy

V těchto případech by mohla náležet zaměstnanci jak práva osobnostní, tak majetková.

6.1.1. Software jako dílo kolektivní

Při většině prací na softwaru se jedná o díla kolektivní, což je týmová práce několika osob. Tvorba softwaru je rozdělena do několika fází podle jeho vzniku. Svoji pozici zde zastupují analytici, softwaroví architekti, programátoři testeři. Avšak autorská práva k softwaru, jakožto kolektivnímu dílu, budou náležet programátorům.

Pojmové znaky:

- výsledek činnosti více osob v oblasti programátorů
- tvorba softwaru z podnětu a pod vedením IT firmy
- software je uváděn na veřejnost jménem IT firmy
- jednotlivé části softwaru nejsou schopny samostatného užití⁵²

6.1.2 Software na objednávku

Aby mohl vzniknout software na objednávku je zapotřebí uzavření smlouvy o dílo mezi objednavatelem a zhotovitelem.

Znaky:

⁵¹ Jansa, L., Otevřel, P. *Softwarové právo*. Brno: Computer Press, a.s., 2011

⁵² Jansa, L., Otevřel, P. *Softwarové právo*. Brno: Computer Press, a.s., 2011

- kdo je na straně zhotovitele:
 - ❖ režim zaměstnaneckých děl se u softwaru na objednávku uplatní pouze, když je sjednávána mezi autorem fyzickou osobou (programátor na volné noze) a jinou osobou
 - ❖ pokud je sjednávána mezi dvěma obchodními společnostmi a dílo by vytvářel zaměstnanec zhotovitele, aplikuje se na tuto situaci §61 AutZ-licenční režim
- nakolik je software již hotov či nikoliv:
 - ❖ smlouva o dílo se použije u zboží, které je nutné z podstatné části vyrobit

Udělení práv k softwaru, ve kterém dochází jen k nepatrným úpravám, probíhá na základě licenční smlouvy. Právní úprava softwaru na objednávku se uplatní v případech, kdy se bude tvořit na míru zákazníkovi.

Trojí možnost užití softwaru zákazníky:

- vytvoření softwaru na objednávku (§ 558 ObchZ)
- licencí (§ 46 odst. 1 AutZ)
- postoupením výkonu majetkových práv (§ 58 odst.1 AutZ)

V praxi je především užíváno počítačových programů na základě licence, která je poskytnuta samostatným autorem nebo vykonavatelem majetkových práv.

6.1.3 Kategorie softwaru

Rozdělení podle určení:

- Systémový software: umožňuje fungování počítače, a tím i aplikačního softwaru
- Aplikační software: uživatelská činnost, dle jednotlivých funkcí softwaru

Podle povahy licence:

- Proprietární software: je licencován úplně
- Free software: licencován většinou bez nároku na odměnu s dostupným zdrojovým kódem

Komu a čemu je určen software:

- ERP systém: podnikový informační systém umožňuje automatizované procesy fungování firmy, např.: logistika, nákupy, fakturace, prodej, atd..

- SCM systém: systém pro řízení dodavatelských vztahů a pro pokročilé plánování výroby a logistiky
- CRM systém: systém řízení vztahů se zákazníky
- HRM systém: systém řízení lidských zdrojů
- CMS systém: správa dokumentů
- PML systém: systém pro správu životního cyklu výrobku určený výrobním firmám
- BI systém: manažerský informační systém vyhodnocující data ostatních podnikových systémů⁵³

6.1.4. Počítačový program a autorský zákon

Zákon č.120/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změnách některých zákonů, tedy zákon autorský v části 1, hlavě první § 2 odst. 2 označuje počítačový program, hned vedle databáze, za autorské dílo.⁵⁴ Doplnuje odstavec 1, ve kterém je předmětem autorského díla, dílo literární i jiná umělecká díla a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické. Úprava počítačového programu je obsažena v § 65-66 AutZ. V § 65 je uvedeno, že počítačový program je chráněn jako dílo literární, bez ohledu na formu vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů.⁵⁵ K tomuto rámci přistoupila Česká republika, aby vyhověla mezinárodněprávním závazkům, které prohlašují, že počítačový program je chráněn dle čl. 2 Bernské úmluvy na ochranu literárních a u uměleckých děl, jakožto díl literárních.⁵⁶

Autorský zákon chrání pouze díla vytvořená člověkem. Autorské ochraně nepodléhá, jak již bylo řečeno samostatná myšlenka, tedy přesně představa budoucích hodnot, které by počítačový program měl mít. Tu a tam se objeví pojem tzv. myšlenka pod obrazem, ta vyjadřuje soustavu nabytých vědomostí nutných pro vytvoření programu. Nutno poznamenat, že autorská práva vznikají ex lege okamžikem vytvoření díla, a to v plném rozsahu. Neexistuje žádný požadavek na registraci díla, či další podmínky. S okamžikem vytvoření se autor stává nositelem osobnostních autorských

⁵³ Jansa, L., Otevřel, P. *Softwarové právo*. Brno: Computer Press, a.s., 2011

⁵⁴ Tůma, P. *Autorské právo*. Praha: C.H. Beck, 2007

⁵⁵ Srovnej § 65 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb., *autorský zákon*.

⁵⁶ Tůma, P. *Autorské právo*. Praha: C.H. Beck, 2007

práv, co se majetkových práv k takovým právům náležící týče, je situace o něco složitější, záleží totiž na okolnostech vzniku takového díla, a na tom jak bude vyloženo dále. Autorskoprávní ochrany požívá i dílo nedokončené, splňuje-li již všechny požadavky na dílo samé.⁵⁷

6.1.5. Omezení rozsahu práv autora k počítačovému programu

Počítačové programy jsou chráněny jako dílo literární. Autorský zákon obsahuje ve vztahu k těmto dílům taxativní výčet dovolených jednání oprávněného uživatele počítačového programu, která omezují výlučná práva autora. Oprávněným uživatelem rozmnoženiny počítačového programu se rozumí oprávněný nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu, který má vlastnické či jiné právo k rozmnoženině, a to za účelem jejího využití, nikoliv za účelem dalšího převodu, dále oprávněný nabyvatel licence nebo jiná osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu.⁵⁸ Proto jsou práva autora k počítačovému programu autorským zákonem do jisté míry omezena, dochází tak k vyvažování zájmů autora se zájmy osob, které potřebují určitým způsobem analyzovat určité programy, upravit je pro účely instalace do operačního systému nebo je funkčně propojit s jiným programem. Omezení rozsahu práv autora k počítačovému programu upravuje § 66 odst. 1-8 AutZ.

6.2. Databáze

6.2.1 Historie

Za předchůdce databází se považují papírové kartotéky, které umožňovaly třídit data podle nejrůznějších kritérií. Veškeré operace prováděl člověk, jehož správa byla dosti podobná dnešní správě databází. Postupným vývojem docházelo k převedení dat do stroje. Za velké strojové zpracování bylo považováno sčítání lidu ve Spojených státech v roce 1890 za pomoci elektromechanických strojů. V padesátých letech 20. století dochází k rozvoji počítačů a to se stalo velkým impulzem pro rozvoj databází. Během svého vývoje se neustále zdokonaloval jazyk pro zpracování dat. Mezi první univerzální datový jazyk se považuje COBOL, který je po mnoho let nejrozšířenějším jazykem pro hromadné zpracování dat. V roce 1971 se poprvé objevují pojmy schéma

⁵⁷Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon*. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007

⁵⁸Doleček, M. portál BusinessInfo. Autorské právo- výjimky a omezení práva autorského [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/autorske-pravo-vyjimky-a-omezeni-opu-4576.html>

databáze, jazyk pro definici schématu, subschéma a podobně. Po zveřejnění článku E.F.Codda, přichází na svět relační databáze, která pohlíží na data jako na tabulky. Na konci 20. století se objevují první objektově orientované databáze, jejichž filosofie byla přebírána z objektově orientovaných jazyků. Úkolem těchto databází bylo vytlačit relační systémy, avšak tyto předpoklady se nenaplnily a vznikl kompromis objektově relační technologie.⁵⁹

Definice databáze se poprvé objevila až v autorském zákonu č. 121/2000 Sb, v zákoně č. 35/1965 Sb. databáze jako takové chráněny ani upraveny nebyly. Na základě č. 69 Evropské dohody se Česká republika zavázala k sblížení právních předpisů s předpisy Evropských společenství. Proto dochází novým autorským zákoníkem k harmonizaci českého autorského práva s právem evropským. K úpravě ochrany databází dochází z ustanovení směrnice 96/9/ES Evropského parlamentu Rady o právní ochraně databází. Autorský zákon č.121/2000 Sb. obsahuje autorskoprávní ochranu některých databází, jakožto děl souborných, a zároveň upravuje nové právo a to právo pořizovatele databází. Úprava databází a práva pořizovatele jsou uvedena v § 88-94 AutZ.

6.2.2. Pojem databáze

Jedná se o soubor dat, údajů nebo jiných prvků (např.: fotografii, grafických prvků) systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření.⁶⁰ Databáze je soubor, který zahrnuje soubory různých nezávislých prvků včetně dat či údajů. Databáze avšak mohou být i součástí softwaru nebo výstupem jeho fungování. Pokud je databáze součástí softwaru, pak je nutné udělit licenci i k této databázi.

Autorský zákon rozeznává dvojí způsob ochrany databází:

- Databáze jako souborné autorské dílo
 - ❖ Databáze je vlastním duševním výtvozem autora jako taková je jedinečná způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu
 - ❖ Struktura a třídění databáze jsou chráněny jako autorské dílo, pokud splňují kritérium jedinečnosti
- Databáze jako výsledek činnosti pořizovatele

⁵⁹ Skřivánek, F. Databázová abeceda- H jako Historie [online]. vyd. dne 18.9.2008. Dostupné z: <http://www.dbsvet.cz/search.php?rsvelikost=uvod&rstext=all-phpRS-all&rstema=18&stromhlmenu=18>

⁶⁰ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon*. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007

- ❖ Předmětem zvláštního práva pořizovatele
- ❖ Soubor nezávislých dat, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky upořádaných
- ❖ Přístupný elektronický nebo jiný prostředek
- ❖ Předpisy chránící investici pořizovatele
- ❖ Databáze nemusí být jedinečná⁶¹

Nejčastěji používaná ochrana je ochrana databází, pouze jako investice pořizovatele. Pořizovatel databáze je fyzická nebo právnická osoba, která na svojí odpovědnost pořídí databázi nebo tak učiní jiná osoba z jejího podnětu.

Součástí databáze tvoří i prvky, které jsou chráněny autorským právem. Jsou jimi např. fotografie, jedinečné texty a grafické prvky, které mohou být zahrnuty jen se souhlasem těch, kteří k nim vykonávají autorská majetková práva. Ale existují i autorská díla, k nimž není potřeba souhlasu, a to jsou volně užitelná díla, např.: úřední díla, autorská díla, jejichž doba ochrany již uplynula.

Obsah zvláštního práva pořizovatele databáze:

- Právo na zužitkování:
 - ❖ zveřejnění části nebo celé databáze veřejnosti, a to formou rozmnoženin, pronájmu, uveřejnění na Internetu nebo jinými způsoby přenosu
- Právo na vytěžování:
 - ❖ trvalý nebo dočasný přepis celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části na jiný podklad a to jakýmkoli prostředky nebo jakýmkoli způsobem⁶²
- Právo pořizovatele je převoditelné⁶³
- Zvláštní právo pořizovatele databáze, náleží mu 15let od jejího pořízení nebo prvního zpřístupnění
- Každá podstatná úprava databáze, má za následek nový běh 15-ti leté lhůty⁶⁴

⁶¹ Jansa, L., Otevřel, P. *Softwarové právo*. Brno: Computer Press, a.s., 2011

⁶² Srovnej § 90 zák. č. 121/2000 Sb., *autorský zákon*

⁶³ Srovnej § 90 odst. 6 zák. č. 121/2000 Sb., *autorský zákon*

⁶⁴ Jansa, L., Otevřel, P. *Softwarové právo*. Brno: Computer Press, a.s., 2011

6.2.3. Omezení zvláštního práva pořizovatele databáze

Práva pořizovatele databáze je omezeno ve prospěch vytěžování a zužitkování kvalitativně či kvantitativně nepodstatné části obsahu nebo části databáze oprávněným uživatelem. Oprávněný uživatel je konečný zákazník (veřejnost), jemuž byla databáze zpřístupněna. Uživatel musí databázi využívat přiměřeně a běžně, nikoliv systematicky či opakovaně. Vytěžováním a zužitkováním nesmí docházet k újmě oprávněným zájmům pořizovatele databáze a stejně tak autorovi, či nositeli práv k prvkům zařazeným do databáze.

Příklady zákonných omezení v rámci veřejné databáze firem:

- Kopírovat data za účelem jakéhokoliv komerčního využití těchto dat v rozporu se zájmy pořizovatele
- Kopírovat části databáze systematicky a opakovaně
- Za účelem komerčního využití kopírovat větší části databáze a to v rozporu s bezúplatnou zákonnou licenci
- Kopírovat loga firem, fotografie zboží, pokud je to v rozporu se zájmy autora či nositele autorských majetkových práv k logům a fotografiím

6.3. Kartografická díla

6.3.1. Kartografie

Na úvod uvedu jednu z mnoha definic kartografie, která je mi nejbližší. Kartografie je umění, věda a technologie vytváření map, včetně jejich studia vědeckých dokumentů a uměleckých prací. V této souvislosti mohou být za mapy považovány všechny typy map, dále plány, náčrty, trojrozměrné modely a glóbusy, zobrazující Zemi nebo nebeskou sféru v jakémkoliv měřítku. Tato definice pochází z Mnohojazyčného výkladového slovníku technických termínů v kartografii, který vydala Mezinárodní kartografická asociace ICA roku 1973.

6.3.2. Kritéria

Kartografická díla se dají členit podle kritérií:

- Podle zobrazované skutečnosti:
 - ❖ kartografické vyjádření Země a skutečností, které se Zemí souvisí
 - ❖ kartografické vyjádření vesmírných těles

- ❖ kartografické vyjádření nebeské sféry
- Podle počtu rozměrů kartografického obrazu:
 - ❖ díla rovinná (mapy, plány...)
 - ❖ díla sférická (glóby)
 - ❖ díla plastická (reliéfní mapy)
- Podle územního rozsahu:
 - ❖ mapy světa, polokoulí, kontinentů, moří a oceánů, skupin států, států, resp. jejich částí.
- Podle účelu:
 - ❖ mapy pro národní hospodářství např. státní mapová díla; dále mapy pro výuku, vědu, kulturu a osvětu, mapy pro obranu státu, mapy pro orientaci, mapy pro propagační účely, mapy pro sport.
- Podle obsahu:
 - ❖ mapy obecně geografické, topografické, přehledné, tematické
- podle měřítka:
 - ❖ z hlediska technického
 - ❖ mapy velkého měřítka – 1 : 500 až 1 : 5 000
 - ❖ mapy středního měřítka – 1 : 10 000 až 1 : 200 000
 - ❖ mapy malého měřítka – měřítko menší než 1 : 200 000
 - ❖ z hlediska geografického
 - ❖ mapy velkého měřítka – měřítko větší než 1 : 200 000
 - ❖ mapy středního měřítka – 1 : 200 000 až 1 : 1 000 000
 - ❖ mapy malého měřítka – měřítko menší než 1 : 1 000 000
- podle formy záznamu skutečnosti:
 - ❖ mapy analogové
 - ❖ mapy digitální
 - ❖ mapy obrazové
 - ❖ mapy transparentní
 - ❖ tyflomapy (hmatové mapy)
- podle koncepce vyjádření skutečnosti:
 - ❖ mapy analytické
 - ❖ mapy syntetické
 - ❖ mapy komplexní
- podle způsobu vzniku:
 - ❖ mapy původní

- ❖ mapy odvozené
- podle časového hlediska⁶⁵

Druhy kartografických děl:

- mapový soubor: tj. soubor map vyhotovený a uspořádaný podle jednotné koncepce a vyjadřující postupně informace o celém zvoleném území nebo zájmové problematice
- mapové dílo: tj. mapová díla se od mapových souborů liší shodnou velikostí mapových listů a úplným pokrytím zájmového území
- státní mapové dílo: kartografické dílo je financované ze státních prostředků a navíc pokrývá celé území státu (např. katastrální mapa, vojenská topografická mapa, státní mapa)
- atlasy
- globy

6.3.3. Kartografická díla a autorský zákon

Kartografické dílo se v autorském zákoně objevuje pouze dvakrát a to v § 2 a v § 58 AutZ. Přesto se na něj vztahují desítky dalších paragrafů.

Uvedu zde pár významných:

- § 5 Autor: autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila
- § 30 Volná užití a § 30a Rozmnožování na papír nebo podobný podklad
- § 31 Citace
- § 32 Propagace výstavy a jiných uměleckých děl a jejich prodeje
- § 33 Užití díla na veřejném prostranství
- § 34 Úřední a zpravodajská licence
- § 35 Užití díla v rámci občanských či náboženských obřadů...
- §36 Omezení práva autorského k dílu soubornému⁶⁶

Podle praxe lze kartografické dílo použít, využít, zneužít. Rozdíly mezi těmito třemi termíny jsou často nejasné. Pokud si kartografické dílo koupíte nebo ho dostanete darem, můžete si s ním dělat de facto cokoliv a neporušíte právní normy. Můžete si

⁶⁵ Veverka, B. *Topografická a tématická kartografie 10*. 1. Vyd. Praha: ČVUT, 2004

⁶⁶ Srovnej § 5, 30-36 zák. č. 121/2000 Sb., *autorský zákon*.

mapu doplnit textem či si do ní dokreslovat, lepit a nejrůzněji ji zvelebovat. Takto upravené dílo můžete prodat, pokud se najde někdo, kdo ho bude chtít zakoupit. Za použití díla se nepovažuje skenování vyhotovení kopií, pro další využití v případě pro tisk. Dále se dá spekulovat, co vše se dá v kartografii využít a odpovědi se na toto téma velmi různí. Podle mého názoru se mají kartografická díla využívat k radosti vydavatelů. A to buďto s nutným souhlasem vydavatele, nebo, bez nutnosti souhlasu vydavatele, ale nikdy by se neměla kartografická díla zneužívat.

7. Pracovněprávní vztahy dle zákona č. 262/2006 Sb.

Mezi základní pracovněprávními vztahy, v nichž se závislá práce realizuje, patří pracovní poměr a pracovní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr. Na úroveň pracovněprávního vztahu stanoví autorský zákon v případě zaměstnaneckého díla i služební vztahy a pracovní vztahy mezi družstvem a jeho členy. Služební vztah souvisí s výkonem služby autora na základě zvláštních předpisů.

Pro zmínku připomenou i vztahy mezi zaměstnavatelem (společností) a autorem, který je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu obchodní společnosti, v níž zaměstnanecké dílo může vzniknout.

7.1. Pracovní smlouva

Pracovní smlouva je nejčastějším právním důvodem vzniku pracovního poměru. Vzniká mezi fyzickou osobou- zaměstnancem a budoucím zaměstnavatelem. Zákoník práce rozlišuje dva způsoby vzniku pracovního poměru, buď pracovní smlouvou nebo jmenováním. Pracovní smlouva je dvoustranný právní úkon, který musí splňovat určité formální a obsahové náležitosti. Pracovní smlouva je ujednání mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, ve kterém se sjednávají základní podmínky výkonu práce. Povinností zaměstnavatele je uzavřít pracovní smlouvu písemně. Aby byla pracovní smlouva uzavřena písemně, musí být vyhotovena a podepsána nejpozději v den, který je sjednán jako den nástupu do práce. Pokud by byla vyhotovena pracovní smlouva později, již není písemnou pracovní smlouvou zakládající pracovní poměr, ale pouze písemným potvrzením o obsahu pracovní smlouvy jinak sjednané (ústně, popřípadě konkludentním jednáním). V případě nedodržení povinnosti písemné formy pracovní smlouvy, zákoník práce nestanoví sankci její neplatnosti, takže platná je i pracovní smlouva uzavřená ústně, popř. konkludentním jednáním (mlčky). Je ovšem o mnoho výhodnější, jestliže je sjednána písemně a zaměstnavatel i zaměstnanec stvrdí svá ujednání vlastnoručním podpisem. Pokud zaměstnavatel nedodrží písemnou povinnost, porušuje pracovněprávní předpis, za což může být Inspekcí práce postižen uložením pokuty. Dle doprovodné novely zákona o inspekci práce může být neuzavření pracovní smlouvy (stejně tak u dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr) v písemné formě sankcionováno

vysokou pokutou (až do výše 10 milionů Kč).⁶⁷ Na potíže se zaměstnaneckými díly narážejí nejčastěji počítačové firmy, reklamní agentury, překladatelské agentury. S tím, že zaměstnavatelé podceňují autorský zákon a myslí si, že se jejich podnikání autorskoprávní zaměstnanecké dílo netýká.

Mnoho zaměstnavatelů ani netuší, že zaměstnaneckým dílem může být jakékoliv dílo vytvořené z povinnosti pracovněprávního vztahu. Častým problémem je nesprávný výklad zákona. Aby se jednalo o zaměstnanecké dílo, musí splňovat tři znaky autorského díla a těmi jsou: dílo literární, umělecké nebo vědecké, jedinečný výtvar duševní činnosti autora a v neposlední řadě i smysly objektivně vnímatelná podoba. V případě počítačových programů, databází a fotografií, nemusejí být jedinečné, postačí, jsou-li autorovým duševním výtvozem.⁶⁸

Zákoník práce předepisuje určitý obsah pracovní smlouvy (povinné náležitosti), bez jejichž sjednání nemůže pracovní smlouva vzniknout. Mezi povinné náležitosti patří:

1. Druh práce
2. Místo výkonu práce
3. Den nástupu do práce

Povinné náležitosti

DRUH PRÁCE	MÍSTO VÝKONU PRÁCE	DEN NÁSTUPU DO PRÁCE
Počítačový technik	SOFT s.r.o., Plzeň	2013-02-25

1. Druh práce

Okruh činnosti a výkonu, kterými se zaměstnanec zavazuje zaměstnavateli. Práce je určena druhově, to je důležité pro plnění základních povinností vyplývajících z pracovního poměru (např.: prodavač, učitel, zedník, klempíř). Pracovní smlouva může obsahovat více druhů práce. V takovém případě je bude zaměstnanec vykonávat střídavě podle pokynů zaměstnavatele. Neplatné by bylo ujednání, ve kterém by se zaměstnanec zavazoval, že bude plnit pro zaměstnavatele veškeré práce podle jeho pokynů. Toto ujednání je příliš neurčité.⁶⁹

⁶⁷ MPSV / TREXIMA, spol. s r.o. Pracovní smlouva a její obsah [online]. 12.2.2013. dostupné z: <http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=IPB011>

⁶⁸ Duškova, K. Pozor na zaměstnanecké dílo! [online] 15.5.2006. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/profit/pozor-na-zamestnanecke-dilo-880097>

⁶⁹ Galvas, M. a jiní. *Pracovní právo*. Brno: CP Books, a.s., 2005

U zaměstnaneckého díla není významné, aby byl druh práce sjednán výhradně na tvůrčí práci literární, uměleckou nebo vědeckou. Často bývá velmi problematické dovítit se vzniku zaměstnaneckého díla v pracovněprávním vztahu, když bývá nejasně formulovaná pracovní náplň. Zaměstnavatel se chybně může domnívat, že pracovní náplní mohou bez souhlasu zaměstnance měnit sjednaný druh práce.

2. Místo výkonu práce

Místo výkonu práce určuje, kde bude zaměstnanec pracovat. Ve smlouvě má být označená obec a organizační jednotka nebo jinak určené místo. Za nesprávné se považuje označení místa jen názvem zaměstnavatele, bez bližšího určení obce. Místo výkonu práce může být sjednáno velmi úzce, nebo široce. Je jen na zaměstnavateli, pro který z výčtů se rozhodne. Vymezení obce je podstatné z hlediska případných změn v pracovní smlouvě, pokud jde o přeložení zaměstnance nebo jeho vyslání na pracovní cestu. Připouští se též sjednání několika míst výkonu práce, nechce-li zaměstnavatel přistupovat k širšímu vymezení, ale zároveň má několik provozoven, které se nachází v různých městech jednoho kraje. Širší vymezení je typické pro redaktory (zaměstnance) v časopisu. Místo výkonu práce nemusí být identické se sídlem zaměstnavatele. Místem pro vykonávání práce je pracoviště. Pracovištěm se rozumí místo, kde zaměstnanec práci vykonává (kancelář, dílna,..).⁷⁰

3. Den nástupu do práce

Jedná se o den, kdy vzniká pracovní poměr. Proto je třeba si uvědomit, že pracovní poměr vznikne tento den bez ohledu na to, zda zaměstnanec skutečně do práce nastoupil. Od tohoto dne nabývají zaměstnavatel a zaměstnanec všechna práva a dopadají na ně veškeré povinnosti, které stanovují právní předpisy. Zákoník práce nestanovuje, jak dlouhá může být pomlka mezi sjednáním pracovní smlouvy a samotným vznikem pracovního poměru. V praxi je tomu zpravidla řada týdnů, ovšem není vyloučena ani doba v řádu několika měsíců.⁷¹

Může se stát, že jako den nástupu do práce bude sjednán den, kdy se nepracuje (státní svátek, neděle, apod..). Pracovní poměr vznikne ve sjednaný den, ale s rozdílem, že zaměstnanec začne pracovat až první pracovní den poté. Den nástupu nemusí být vždy sjednán, jako konkrétní datum, může být sjednán i jinak. Např.: Dvacátým dnem v měsíci, který následuje po měsíci, v němž dojde k ukončení studia na vysoké škole. Zaměstnavatel čeká na dostudování budoucího zaměstnance, a to např.: v oboru

⁷⁰ Bezouška, I., Ivanco, G. *Pracovní právo pro zaměstnavatele*. Praha: Linde, 2010

⁷¹ Bezouška, I., Ivanco, G. *Pracovní právo pro zaměstnavatele*. Praha: Linde, 2010

počítačového inženýrství, pro tvorbu softwaru, který patří mezi nejčastější díla zaměstnaneckého díla. Musí být však zřejmé, o který den se jedná. Neplatné by bylo ujednání, podle kterého nastoupí zaměstnanec do práce „ až jej zaměstnavatel k nástupu vyzve.“⁷²

Nenastoupí-li zaměstnanec v den nástupu do práce, vzniká zaměstnavateli právo odstoupit od smlouvy. Ovšem i toto má své podmínky:

- Zaměstnanci v nástupu do práce nebránila překážka v práci
- Zaměstnanci sice bránila v nástupu do práce překážka, avšak zaměstnavatele do týdne neuvědomil⁷³

Překážky v práci vymezuje zákoník práce. Mezi překážky v práci patří:

- Dočasná pracovní neschopnost
- Ošetřování dítěte mladšího deseti let
- Svatba
- Narození dítěte, atd.

Na téma den nástupu do práce uvádím následující příklad:

V pracovní smlouvě je sjednáno, jako den nástupu do práce 10. ledna 2013. Zaměstnanec však od 9. ledna 2013 musí ošetřovat člena rodiny a to až do 13. ledna 2013. Vše zaměstnavateli oznámí. Práci tudíž začne vykonávat až od 14. ledna 2013. Pracovní poměr však vznikl již 10. ledna 2013, od tohoto data musí zaměstnavatel plnit své povinnosti.

Z časového hlediska je jedno kdy došlo k vytvoření díla, jestli během pracovněprávního vztahu, před ním nebo po něm. Důležité je, zda dílo bylo vytvořeno a odevzdáno ke splnění povinnosti z pracovně právního vztahu. Vytvořením díla vznikají zaměstnavateli výlučná majetková autorská práva k dílu

Smlouva by měla výslovně počítat s tím, že pracovním výstupem může být i autorské zaměstnanecké dílo. S ohledem na tuto skutečnost by měla smlouva obsahovat i ujednání podle AutZ. Je-li dílo považováno za zaměstnanecké, znamená to ochranu zájmů zaměstnavatele.

Správně zpracovaná pracovní smlouva, je de facto jedinou zbraní zaměstnavatele v případě možného budoucího právního sporu. Zaměstnavateli slouží

⁷² Galvas, M. a jini. *Pracovní právo*. Brno: CP Books, a.s., 2005

⁷³ Srovnej § 34 zák. č. 262/2006 Sb., *zákoník práce*

jako listinný důkaz o tom, že zaměstnanec měl povinnost dílo vytvořit a v souladu s pracovní smlouvou jej vytvořil.

7.1.1. Další ujednání v pracovní smlouvě

Uvedla jsem veškeré povinné náležitosti, a nyní přejdu k některým dalším ujednáním v pracovní smlouvě. Pracovní smlouva může obsahovat de facto cokoliv, co neodporuje zákonu. Záleží jen na tom co zaměstnavatel a zaměstnanec považují za podstatné. Zákoník práce v mnoha případech spočívá na zásadě garantování minimálních práv zaměstnanců.⁷⁴

Mezi pravidelná ujednání v pracovní smlouvě patří:

- Zkušební doba
- Doba trvání pracovního poměru
- Způsob odměňování
- Konkurenční doložka

Nesprávná úprava zaměstnaneckého díla v pracovní smlouvě může zaměstnavateli způsobit obrovské ztráty a nastolit až ohrožení celé investice, kterou vynaložil k vytvoření díla.

7.2. Volba a jmenování

Pracovní poměry založené podle zákoníku práce volbou nebo jmenováním se považují za pracovní poměry založené pracovní smlouvou. Rozdíl mezi zákoníkem práce č. 65/1965 a novým zákoníkem práce č. 262/2006 je, že se v něm volba neupravuje. Pokud osoby nejsou v zaměstnaneckém poměru k zaměstnanci, vzniká tak pracovní poměr na základě pracovní smlouvy. Jestli ale osoba zvolená do funkce je v zaměstnaneckém poměru, dochází pouze ke změně obsahu (druhu práce) ve smlouvě. Z tohoto důvodu dochází ke změně pracovní smlouvy.⁷⁵

Jmenování

Jmenování pochází z latinského jména nomen- jméno, jedná se o jednostranný akt, kdy oprávněná osoba ustanovuje určitou osobu do funkce, pověřuje něčím, zařazuje do úředního seznamu nebo činí kandidátem do voleb. Jen některé veřejné funkce, například soudci, profesori vysokých škol, ředitelé, vedoucí, vyšší úředníci aj. jsou do

⁷⁴ Bezouška, I., Iváncová, G. *Pracovní právo pro zaměstnavatele*. Praha: Linde, 2010

⁷⁵ Bělina, M., a kolektiv. *Zákoník práce*. Praha: C.H. Beck, 2012

svých funkcí jmenování oprávněnou osobou, nejčastěji nadřízeným nebo představeným. Toto oprávnění je určeno ústavou, zákonem nebo statutem organizace. Jmenování se provádí jmenovacím dekretem, jen se souhlasem zaměstnance a v některých případech ještě další podmínky. Děkan fakulty je jmenován rektorem, ale na základě výsledku volby senátu fakulty. Jmenováním může vzniknout pracovní poměr, který však odvoláním z funkce nezaniká. Obvykle platí, že kdo do funkce jmenuje, může z ní také odvolat, v některých případech ale jen s uvedením platných důvodů.

Zákoník práce č. 262/2006 nestanoví přesně formu ani podstatné náležitosti jmenování. Musí být ustanoven den nástupu do funkce a s ním i místo výkonu. Zpravidla bývá po jmenování mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem uzavřena smlouva, ve které bývají mzdové a jiné podmínky pro jmenovaného zaměstnance. Toto bývá podobné jako u volby. Pracovní poměr vzniká mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, jestliže předtím nebyli v pracovním poměru a jmenováním k němu dochází. V případě, že již byl pracovněprávní vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem dochází jen ke změně druhu práce v pracovní smlouvě.

V praxi, jak už jsem zmiňovala, zaměstnavatelé často podceňují pracovní smlouvy a s nimi spojené změny. Proto nastávají okamžiky, kdy ne vždy dílo bylo či nebylo vytvořeno v rámci plnění pracovněprávní povinnosti či nikoliv. A s tím je spojena možnost zaměstnavatele s dílem nakládat.⁷⁶

7.3. Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr

Mezi dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr patří dohoda o pracovní činnosti a dohoda o provedení práce. Jak už bylo řečeno, i tyto dohody mohou být uzavírány na činnosti, které jsou předmětem ochrany podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Dohoda o provedení práce

Dohoda o provedení práce je méně formální, nemusí být uzavírána ani písemně. Postačí, když se strany dohodnou na druhu práce, výše odměny a na rozsahu. Přesto všechno bych upozornila, že je lepší, aby i v tomto případě byla dohoda písemná, v případě uchování investic zaměstnavatele (v rámci zaměstnaneckého díla). Dohoda o provedení práce se uplatní nejlépe v případě, kdy zaměstnavatel potřebuje vykonat jednorázovou činnost. Jediné její omezení je v rozsahu počtu hodin, které dohodnutá

⁷⁶ Zacha, T., Čížková, D. Základ duševního vlastnictví obchodní společnosti [online]. 13.9.2006. dostupné z:

<http://www.elaw.cz/cs/obchodni-pravo/120-zaklad-duevniho-vlastnictvi-obchodni-spolenosti.html>

práce vyžaduje. V současnosti je tomu 300 hodin, což je dvojnásobné zvýšení oproti minulé úpravě, která činila 150 hodin za rok.⁷⁷

Zaměstnanec může pracovat i u více zaměstnavatelů na základě dohod o provedení práce. Avšak u stejného zaměstnance se všechny dohody o provedení práce započítávají.

Některá ustanovení zákoníku práce se nevztahují na dohody o provedení práce a to: převedení na jinou práci a přeložení, dočasné přidělení, odstupné, pracovní doba a doba odpočinku- výkon práce však nesmí přesáhnout 12 hodin během 24 hodin po sobě jdoucích, překážky v práci na straně zaměstnance, dovolenou, skončení pracovního poměru, odměňování (dále jen "odměna z dohody"), s výjimkou minimální mzdy a cestovní náhrady.⁷⁸

Dohoda o pracovní činnosti

Zákoník práce jí věnuje větší pozornost oproti předešlé dohodě. Vyžadována je písemná forma. V rámci dohodě o pracovní činnosti není zaměstnanec k zaměstnanci připoután toliko, jak při klasickém pracovním poměru, ale daleko více než při dohodě o provedení práce. Závazek z pracovní činnosti, pokud tedy není sjednán způsob zrušení, lze vypovědět z jakéhokoliv důvodu nebo bez uvedení důvodu 15denní výpovědní lhůtou, která začíná dnem, v němž byla výpověď doručena druhé smluvní straně. Na základě dohody o pracovní činnosti není možné vykonávat práci v rozsahu překračujícím v průměru polovinu stanovené týdenní pracovní doby.⁷⁹ Pokud není sjednané, zaměstnanec nemá právo na žádné odstupné.

7.4. Agenturní zaměstnávání

Jedná se o případy, kdy zaměstnavatel na základě povolení podle zvláštního právního předpisu (dále jen „agentura práce“) dočasně přiděluje svého zaměstnance k výkonu práce k jinému zaměstnavateli na základě ujednání v pracovní smlouvě nebo dohodě o pracovní činnosti. Agentura práce se tímto zaváže zajistit svému zaměstnanci dočasný výkon práce podle pracovní smlouvy nebo dohody o pracovní činnosti u uživatele. Zaměstnanec se také zaváže tuto práci konat podle pokynů uživatele a na základě dohody o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce, uzavřené mezi agenturou práce a uživatelem.⁸⁰

⁷⁷ Bezouška, I., Ivanco, G. *Pracovní právo pro zaměstnavatele*. Praha: Linde, 2010

⁷⁸ Srovnej §77 zák. č. 262/2006 Sb., *zákoník práce*

⁷⁹ Srovnej §77 zák. č. 262/2006 Sb., *zákoník práce*

⁸⁰ Srovnej § 307a zák. č. 262/2006 Sb., *zákoník práce*.

Dohoda, která vzniká mezi agenturou a uživatelem musí obsahovat náležitosti, které jsou obsaženy v § 308 zákoníku práce (jsou jimi například: jméno, příjmení, občanství, datum narození, bydliště, druh práce, určení doby, místo výkonu, den nástupu, atd.)

Během doby dočasného přidělení zaměstnance agentury práce k výkonu práce u uživatele, ukládá zaměstnanci pracovní úkoly, řídí a kontroluje jeho práci, avšak formálním zaměstnavatelem zůstává agentura práce, která zaměstnanci vyplácí mzdu. Uživatel nesmí vůči zaměstnanci činit právní úkony jménem agentury práce.

Po uplynutí sjednané doby končí dočasné přidělení. Agentura práce nemůže téhož zaměstnance dočasně přidělit k výkonu práce u téhož uživatele na dobu delší než 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích. Toto omezení neplatí v případech, kdy o to agenturu práce požádá zaměstnanec agentury práce, nebo jde-li o výkon práce na dobu náhrady za zaměstnankyni uživatele, která čerpá mateřskou nebo rodičovskou dovolenou nebo za zaměstnance uživatele, který čerpá rodičovskou dovolenou.⁸¹

Agenturní zaměstnávání mohou provádět pouze ty agentury práce, kterým bylo uděleno příslušné povolení. Povolení ke zprostředkování zaměstnání se vydává maximálně na dobu 3 let (§ 62 odst. 3 zákona o zaměstnanosti připouští výjimky) a obsahuje:

- identifikační údaje agentury práce,
- identifikační údaje odpovědného zástupce, s výjimkou rodného čísla a místa narození,
- formu zprostředkování a druhy prací, pro které se zprostředkování zaměstnání povoluje,
- dobu, na kterou se povolení vydává⁸²

7.4.1. Výhody agenturního zaměstnávání

Typické pro agenturní zaměstnávání je jeho flexibilita, pro kterou je hojně využíváno zaměstnavateli, oproti klasickému pracovnímu poměru. Jde především o zajištění provozu s ohledem na zvýšení počtů zakázek, kdy je potřebné měnit počet zaměstnanců. Agenturní zaměstnávání je ale také výhodné i pro zaměstnance v případě, kdy potřebuje rychle najít jakoukoliv práci, nebo při sezónní práci pro studenty. V době

⁸¹ Srovnej § 309 odst. 3 zák. č. 262/2006 Sb., *zákoník práce*.

⁸² Srovnej § 62 odst. 3 zák. č. 435/2004 Sb., *zákon o zaměstnanosti*.

aktivního hledání stabilního pracovního vztahu agenturní zaměstnávání může sloužit pro zaměstnance, jako dočasné řešení získat pracovní místo a s ním výdělek. Často je agenturní zaměstnávání první krok pro získání stálého zaměstnání v budoucnosti a v tom i potřebných zkušeností. Podstatnou výhodou z hlediska zaměstnavatele je možnost operativně získat pracovníky při pravidelných sezónních výkyvech, a také v době zvýšení poptávky po produkci. Využití agenturního zaměstnávání také umožňuje šetřit náklady na nábor personálu a zpracování personální a mzdové agendy. Další výhodou je omezování šedé sféry ekonomiky tím, že dává možnost uživatelům využít službu dočasného přidělení zaměstnance. Za pomoci služby dočasného přidělení, přijetí a propouštění pracovníků, je mnohem jednodušší, než značně konzervativní právní úprava pracovního poměru. Při dodržení zákona, nemůže být agenturní práce levnější, než zaměstnávání kmenových zaměstnanců. Platí zde, že mzdové a pracovní podmínky agenturních zaměstnanců musí být stejné jako podmínky kmenových zaměstnanců uživatele. Dále se připočítává marže k nákladům, jako odměna pro agenturu.⁸³

O vlivu agenturního zaměstnání na zaměstnanecké dílo pojednává § 58 odst. 9 autorského zákona.

7.5. Zaměstnanecký poměr s cizím státním příslušníkem

Do této kapitoly zapojím možnost zaměstnat cizího státního příslušníka. S tímto obsazením pracovního místa je spojena řada povinností. Pro vstup cizinců na český trh, je rozlišný přístup podle typu národnosti. Nejjednodušší pro vstup na trh práce to má z hlediska českých zákonů první skupina, za kterou jsou považovány občané států Evropské unie, Švýcarska, Norska, Islandu a Lichtenštejnska.

Pracovněprávní vztahy mezi cizincem a zaměstnavatelem se řídí především zákoníkem práce a předpisy souvisejícími obdobně, jak je tomu i u zaměstnanců - občanů ČR. ZPr však v těchto případech umožňuje pracovněprávní vztahy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem upravit odchylně podle právních předpisů o Mezinárodním právu soukromém. Podmínky zaměstnávání jsou stanoveny dále zákonem o zaměstnanosti, podle kterého cizinci mohou být zaměstnání na území ČR za

⁸³ Europa I.N.E., hlavní stránka-aktuality-agenturní zaměstnávání v kontextu trhu práce [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.europaine.cz/cz/aktuality/151-agenturni-zamstnavani-v-kontextu-trhu-prace>

předpokladu, že obdrželi povolení k zaměstnání, pokud jsou tato povolení podle zákona o zaměstnanosti potřebná a povolení k pobytu.⁸⁴

Zaměstnávání ve státech EU/EHP a Švýcarsku

Českým občanům se dnem 1. 5. 2011 plně otevřel pracovní trh ve všech členských státech Evropské unie, státech Evropského hospodářského prostoru i Švýcarska.

Zaměstnávání cizinců na základě uzavřených mezinárodních smluv

Zaměstnávání cizinců na základě mezistátních, popř. mezivládních dohod se řídí ve své většině obecně závaznými právními předpisy, pokud tyto dohody nestanoví odchylky. Nastávají i případy, že i s těmito dohodami souvisí limity odsouhlasené smluvními stranami pro určité období, případně okruh osob, na které se vztahují výhodnější podmínky, než je dáno obecným režimem.

Existují i smlouvy o vzájemném zaměstnávání se státy, které 1. 5. 2004 vstoupily do EU (např. Slovensko, Polsko), zůstávají v platnosti, ustanovení těchto smluvních dokumentů nahrazují ustanovení komunitárního práva (acquis communautaire).⁸⁵

Uvedu tři významné dohody mezi ČR a státy Kanadou, Novým Zélandem a Korejskou republikou.

Svůj výčet začnu dohodou mezi ČR a Kanadou, je nazvána jako dohoda o usnadňování pracovních pobytů mládeže. Tato dohoda vzešla v platnost 1. října 2007 (Sbírka mezinárodních smluv č. 74/2007 Sb.m.s.), kterou mohou využít jak mladí občané Kanady na území ČR, tak mladí občané ČR na území Kanady. Pro občany Kanady, kteří budou splňovat požadavky této dohody a bude jim vydáno vízum k pobytu nad 90 dnů v souladu s touto dohodou, jsou oprávněni po dobu platnosti uvedeného víza přijmout zaměstnání v České republice bez ohledu na situaci na trhu práce a bez povolení k zaměstnání. Zaměstnavatel je povinen o nástupu těchto občanů k výkonu práce v České republice informovat příslušnou krajskou pobočku ÚP.

Jako druhou vymezím dohodu o programu pracovní dovolené, která vstoupila v platnost 1. září 2005 mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu (Sbírka

⁸⁴ Integrovaný portál. Vstup cizinců na trh práce v ČR [online]. 11.1.2012. Dostupné z http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_moznosti

⁸⁵ Integrovaný portál. Zaměstnávání cizinců v rámci mezinárodních smluv [online]. 18.9.2012. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_mezinar_smlouvy

mezinárodních smluv č.93/2005 Sb.m.s.). Tuto dohodu mohou využít jak občané ČR na území Nového Zélandu, tak občané Nového Zélandu na území ČR. Občané Nového Zélandu, kteří vstupují na trh práce v režimu této dohody, nepotřebují k výkonu zaměstnání na území České republiky pracovní povolení (viz § 98 písm. e) zák. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů). Zaměstnavatel je povinen o nástupu těchto občanů k výkonu práce v České republice informovat příslušnou krajskou pobočku ÚP. Pro vstup na území České republiky za účelem pracovní dovolené potřebují občané Nového Zélandu dlouhodobé vízum, které obdrží prostřednictvím vízového úřadu.

Jako poslední představím dohodu mezi ČR a Korejskou republikou. Ta vstoupila teprve v platnost 1. června 2012. Platí pro ni podobná pravidla jako pro předešlou dohodu. Mohou ji též využít jak občané ČR na území Korejské republiky, tak občané Korejské republiky na území ČR. Občané Korejské republiky, kteří hodlají v souladu s touto dohodou strávit na území ČR dovolenou a případné zaměstnání zde bude pouze vedlejším účelem pobytu, jsou oprávněni po dobu platnosti příslušného víza přijmout zaměstnání v České republice bez ohledu na situaci na trhu práce a bez povolení k zaměstnání. Zaměstnavatel je povinen o nástupu těchto občanů k výkonu práce v České republice informovat příslušnou krajskou pobočku ÚP.⁸⁶

⁸⁶ Integrovaný portál . Zaměstnávání cizinců v rámci mezinárodních smluv [online]. 18.9.2012.
Dostupné z:
http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_mezinar_smlouvy

8. Zahraniční problematika

Neustálý vývoj společnosti a zdokonalování techniky sebou nese problematiku v podobě nedostačující právní úpravy. Dochází tak poměrně často k soudním sporům po celém světě. V rámci této kapitoly, se zaměřím na zahraniční problematiku softwaru a databází, protože pokud se tvoří v rámci pracovněprávního vztahu, jsou pro mě jedny z nejdůležitějších zaměstnaneckých děl.

8.1. Software

Zahraniční rozhodnutí soudu o prodeji použitého softwaru. Nejprve vysvětlím, jak dochází k prodeji tzv. použitého softwaru. Dochází k němu třemi způsoby. První způsob je prodej jednoho kusu rozmnoženiny softwaru. Druhý způsob je prodej softwaru nabitého na základě síťové licence a třetí je rozdělení síťové licence a prodej části licencí. Tolik k vysvětlení tématu a nyní přejdu k zahraničnímu rozhodnutí soudů. Tato rozhodnutí se týkají společnosti UsedSoft, která sice nebyla první, kdo tento obchodní model zavedl, bezesporu je však průkopníkem v oblasti judikatury, jelikož absolvovala mnoho soudních sporů s těmi největšími výrobci softwaru.⁸⁷

Soudní rozhodnutí:

- UsedSoft vs. Oracle (6 U 1818/06) :

Společnost UsedSoft na svých veřejných stránkách prohlašuje, že obchodovat s použitými licencemi je bez rizika. Ovšem tato strategie vyvolala žalobu na straně společnosti Oracel, která jako nadnárodní společnost působí na trhu již od roku 1977 a má více než 400 000 zákazníků.⁸⁸ Společnost poskytuje optimalizované a integrované podnikové hardwarové a softwarové systémy. Tato společnost se domáhá vydání rozsudku, kterým by bylo potvrzeno, že není přípustné bez souhlasu výrobce rozšiřovat software nabytý online. Soud se v obou stupních přiklonil na stranu Oraclu, s odkazem na to, že princip vyčerpání práv, na který se odvolal Used Soft, se aplikuje pouze u hmotné rozmnoženiny softwaru, nikoliv u online stahování. Přes negativní rozhodnutí soudu, prohlásil UsadSoft, že jím vlastně soud potvrdil její obchodní koncepci, a aby

⁸⁷ Jansa, L., Otevřel P. *Softwarové právo*. Brno: Computer Press, a.s., 2011

⁸⁸ Oracle Fact Sheet, Hardware and Software. Engineered to Work Together. It's How Oracle Simplifies IT and Powers Innovation [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.oracle.com/us/corporate/oracle-fact-sheet-079219.pdf?ssSourceSiteId=ocomcz>

bylo možno software dále prodávat a šířit, stačí si pouze vyžádat od prodejce softwaru doručení hmotného nosiče dat.⁸⁹

- UsedSoft proti Oracle (6 U 2759/0753):

Toto řízení je dosti podobné shora uvedenému řízení, co se týče předmětu sporu, argumentace a i výsledku, když v rozhodnutí soud určil, že „nelze aplikovat princip vyčerpání u on-line stahování (download), mj. proto, že dochází ke zhotovení rozmnoženiny softwaru na serveru zákazníka, nikoliv o pouhé rozšiřování.“⁹⁰

- UsedSoft vs. Adobe Systems:

Jako poslední spor, který uvedu, se řešil před zemským soudem ve Frankfurtu nad Mohanem mezi společnostmi UsedSoft a Adobe System(2-06 O 556/09).⁹¹ Předmětem sporu bylo, že společnost UsedSoft při prodeji použitého softwaru vyvinutého společností Adobe Systems poskytla zákazníkům jen vypálené DVD se softwarem a jí sepsanou licenční listinu, namísto původní licenční smlouvy a původními originálními disky. K tomu byla dodána ještě listina podepsaná švýcarským notářem s názvem „Potvrzení notáře pro získání licence k softwaru“. Notář v ní potvrzoval, že mu původní nabyvatelka licence předložila fakturu a doklady o právoplatném nabytí softwaru a také to, že prohlásila, že ze svých počítačů předmětný software odinstalovala. A s tím také potvrdila, že od společnosti UsedSoft obdržela kupní cenu. Notářská listina však neobsahovala žádný údaj o tom, za jakých podmínek, komu a jaká uživatelská práva Adobe Systems poskytuje. Možnosti zákazníka tak byly nulové co se týče ověření si, že vůbec nějaká licenční smlouva existovala, a s ní i předchozího nabyvatele licence. Z tohoto důvodu soudce rozhodl, že se UsedSoft musí zdržet dalšího prodeje použitého software a poskytnout Adobe Systems informace o množství vytvořených datových nosičů a licencí a také jména kupujících. Adobe Systems ve svých všeobecných obchodních podmínkách zásadně nabízí možnost dalšího prodeje Volume licencí, ovšem podmínkou pro to je, že stávající smlouva s Adobe Systems zcela přechází na nového nabyvatele. Touto skutečností se stal UsedSoft vinným. Soudce dále uvedl, že reklama, kterou UsedSoft na svých webových stránkách vybízí zákazníky je zavádějící, neboť působí dojemem, že nabyvatel získá legální software, i když s dodanými listinami přímo žádné licence na nabyvatele převedeny nejsou. UsedSoft se

⁸⁹ Jansa, L., Otevřel P. *Softwarové právo*. Brno: Computer Press, a.s., 2011

⁹⁰ Jansa, L., Otevřel P. *Softwarové právo*. Brno: Computer Press, a.s., 2011

⁹¹ Rozsudek Zemského soudu ve Frankfurtu nad Mohanem ze dne 6. 1. 2010, sp. zn. 2-06 O556/09

proti verdiktu odvolala s prohlášením, že „budou bojovat, dokud Nejvyšší spolkový soud nebo dokonce zákonodárce neumožní volnou hospodářskou soutěž.“ Právní zástupce Adobe Systems se k rozsudku vyjádřil slovy, že „pokud by obchodní model UsedSoft byl legitimní, mohl by každý obchodník z eBay prodat doma vypálený disk se softwarem, který koupil od třetí osoby, u které by však nebyl schopen prokázat legální nabytí softwaru, ani uvést jeho jméno.“ Podle tohoto názoru by pak byly otevřeny dveře softwarovému pirátství, které by navíc nebylo možné stíhat oprávněnými vlastníky.⁹²

8.1.1 Vady softwaru

Mezi vady softwaru můžeme zařadit kategorii, která spočívá v úplné absenci určité funkcionality, ačkoliv byla sjednána nebo je při užívání softwaru považována za obvyklou

- EURO (32 S 193/01)

V této kauze označil německý soud v Coburgu vadný software, který byl zhotoven na zakázku finanční instituce a na konci roku 1999 nebyl ještě přizpůsoben měně EURO a neřešil konverzi této měny

- Kontrola formátu dat

Za vadný byl soudem označen software, který nevyhodnocoval data vložená uživatelem z hlediska správnosti jejich formátů a ani na nesprávný formát uživatele neupozornil

8.2. Databáze

V případě databází se nebudu zabývat problematikou v pravém slova smyslu, ale představím nejpoužívanější databáze legislativy a judikatury práva EU.

I. Databáze Curia

Na stránkách Soudního dvora Evropské unie nalezneme vedle obecných informací i vyhledávač judikatury tohoto soudu, jehož rozhodnutí je možné dohledat ve všech jazycích členských států. Výjimku tvoří starší judikatura

⁹²CREUTZ, M. Die Tücken der Second-Hand-Software [online]. Handelsblatt, 2010, Dostupné z <http://www.handelsblatt.com/technologie/it-tk/it-internet/gebrauchte-programme-die-tuecken-der-second-hand-software/3399060.html>

(období před vstupem do EU), která je k dispozici pouze v oficiálních jazycích. Tato databáze je pro mě velice přehledná a systematicky provedená.

II. Databáze EUR-Lex

EUR-Lex poskytuje bezplatný a přímý přístup k právním předpisům Evropské unie, které se považují za veřejné. Webové stránky EUR-Lex jsou zpřístupněny již ve 23 jazycích. Databáze obsahuje okolo 2 815 000 dokumentů vydaných od roku 1951. Denně se aktualizuje a každoročně se rozšíří o přibližně 12 000 dokumentů.⁹³

III. Databáze HUDOC

Tato databáze je pouze v anglickém a francouzském jazyce. Jedná se o databázi rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva sídlícího ve Štrasburku.

IV. Databáze JURICAF

Od května roku 2004 je Nejvyšší soud ČR členem Asociace nejvyšších soudů zemí sdílející z části francouzský jazyk se sídlem v Paříži, s tímto členstvím je spojena i možnost užívat databázi nejvyšších frankofonních soudů JURICAF. Cílem je umožnit soudcům a dalším subjektům (advokáti, notáři, exekutoři,..) volný přístup k rozhodnutím soudu. Databáze v současné době obsahuje téměř 800.000 rozhodnutí od čtyřiceti zemí. Jako poradce je uveden Mgr. Libor Havelka email: libor.havelka@nsoud.cz.⁹⁴

V. Databáze JURIFAST

Nejvyšší soud ČR má dále přístup do databáze rozhodnutí JuriFAST do níž jsou vkládány rozhodnutí vrcholných soudů členských států s evropským prvkem. Webová stránka, je taktéž jen v anglickém a francouzském jazyce.

⁹³EUR-Lex, přístup k právu EU, Info k Eur-Lexu[online]. 2010. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/cs/tools/about.htm>

⁹⁴Pavel, A. Zahraniční databáze rozhodnutí. [online]. 2010. Dostupné z http://novyweb.nsoud.cz/judikaturans_new/ns_web.nsf/Edit/Zahranicnivztahy~Zahranicnidatabazerozhodnuti?Open&area=Zahrani%C4%8Dn%C3%AD%20vztahy&grp=Zahrani%C4%8Dn%C3%AD%20datab%C3%A1ze%20rozhodnut%C3%AD&lng=

9. Úvahy de lege ferenda

Soudobí AutZ je „přiměřeně“ odpovídající nárokům moderní společnosti. Vyměřuje vztahy zaměstnavatele a zaměstnance při vzniku zaměstnaneckého díla. Tyto strany si mohou sjednat vlastní úpravu, jak už bylo mnohokrát řečeno. Dispozitivní charakter je podstatnou možností pro vznik zaměstnaneckého vztahu a s ním spojený vznik zaměstnaneckého díla. Pokud ale není sjednána zvláštní úprava, vztahy se řídí podle AutZ. Jak už je ze zákona patrné, zaměstnavatel je oproti zaměstnanci vybaven větší právní možností. To je dáno finančním rizikem, který sebou nese. Pod termínem finanční riziko si lze představit materiální vybavení. Představa o díle, může mít odlišné finále, není-li splněna komerční představa zaměstnavatele. U mnohých autorů děl se setkáváme s názorem, že jedině tvorba nového dostává lidstvo na vyšší úroveň. Každý autorovi ovšem nemá dostatečné investice. Z tohoto důvodu stát chrání ty, kteří mají schopnost tvorby i ty kteří mají finanční možnosti. Každý z nich má jiné názory na spravedlnost úpravy. Pro mě osobně je úprava v AutZ, která nadřazuje zaměstnavatele spravedlivá, leč v něčem nedostatečná. Vždyť bez jeho podpory by dílo nemuselo nikdy vzniknout. Zákon odměňuje zaměstnavatele právy a to např. možností dokončit dílo, které není hotové, dále právem užívat dílo. Zaměstnavatel může též udělovat licenci třetím osobám. Ovšem jako nedokonalé je podle mého názoru uvádění zaměstnaneckého díla na trh pod svým jménem. Neříkám, že se tak neděje, ale velmi často se autorovo jméno nebo pseudonym vůbec neuvádí. Proto se domnívám, že by bylo spravedlivé uvádět, autorství spolu s tím, kdo dílo financoval a pomohl jejímu vzniku.

Abych jen nevyzdvihovala práva zaměstnavatele, určitá práva má i zaměstnanec, jelikož např. k převodu práv je zapotřebí souhlasu autora. Souhlas nemusí mít písemnou formu. Ovšem velice problematické je tento souhlas získat, když zaměstnanec přestal být zaměstnanec a zaměstnavatel ho nemůže vyhledat. Proto by bylo v tomto směru vhodné zaměřit se na přesné zakotvení práv tak, že by zaměstnanec měl právo na postoupení majetkových práv na třetí osobu. Výjimkou by bylo, pokud by zaměstnanec s tímto převodem práva výslovně nesouhlasil. Dalším problémem práv zaměstnance může nastat, jestliže zaměstnavatel nevykonává práva k zaměstnaneckému dílu vůbec nebo nedostatečně. Pak je autorovi nabízena pomoc v podobě udělení licence zaměstnavatelem. Tento fakt mi připadá nedostatečně upraven. Měla by být stanovena

doba k předložení přezkoumatelných důvodů, proč zaměstnavatel nemohl vykonávat majetková práva k zaměstnaneckému dílu.

Mým názorem je, že by mělo docházet v budoucnu k větší informovanosti zaměstnanců i zaměstnavatelů v oblasti zaměstnaneckého díla a k jeho autorskoprávní ochraně. Široká veřejnost ani netuší, že existuje institut zaměstnaneckého díla. Veřejností v tomto případě myslím i samotné zaměstnavatele. Zaměstnavatel často nemá zdání, že zaměstnanci mají osobnostní práva k dílům, které vytvořili v rámci zaměstnaneckého vztahu. Proto bych apelovala na větší informovanost veřejnosti. V budoucnu bych se zaměřila na pochopitelnější a lepší úpravu zaměstnaneckého díla.

10. Závěr

Diplomová práce nabízí pohled na autorské právo ve vztahu k neustálému rozvoji společnosti a technice. Toto nutně vede k obnově a modernizaci zákona. V rámci autorského práva vzniká a vyvíjí se institut zaměstnaneckého díla. Na základě předchozího zkoumání jsem nemohla opomenout ani oblast pracovněprávních vztahů, v nichž zaměstnanecké dílo vzniká.

V současné moderní době roste důraz na zaměstnanecké dílo. Lze tedy konstatovat, že právní úprava zaměstnaneckého díla odpovídá soudobým požadavkům společnosti. Otázkou ovšem zůstává, jestli oblast tohoto práva je společností dostatečně využívána. Zda zaměstnavatel je schopen chránit ta zaměstnanecká díla, která zaměstnanec vytvořil. V tomto případě se nevyplácí podceňovat autorský zákon. Nedostatečná úprava zaměstnaneckého díla ve smlouvě či dohodě může mít pro zaměstnavatele nedozírné následky a vést až k samotnému krachu jeho firmy. K nejvíce ohroženým subjektům dle mého názoru patří, počítačové firmy. Zaměstnavatel, u kterého existuje šance vzniku zaměstnaneckého díla, by měl důkladně věnovat pozornost vztahu zaměstnanec-zaměstnavatel. Vše by mělo být ztvrzeno písemnou formou, jak už bylo mnohokrát řečeno „co je psáno, to je dáno“. V praxi se lze setkat s neznalostí právní úpravy, jak na straně zaměstnavatele, tak na straně zaměstnance. Ti nesmějí zapomínat na to, že případné nároky zaměstnance z vytváření předmětů duševního vlastnictví, nevycházejí ze zákoníku práce, ale z autorského zákona.

Je důležité poznamenat, že nový autorský zákon zvýhodňuje v zaměstnaneckém díle postavení zaměstnavatele. Záleží pouze na samotném budoucím zaměstnanci, jestli se rozhodne pro zaměstnanecký vztah, či nikoliv. Důvodem proč vzniká zaměstnanecké dílo v rámci pracovněprávního vztahu, je často finanční a technická podpora ze stran zaměstnavatele. Obě strany si mohou sjednat odlišnou právní úpravu od té zákonné, která vychází z možnosti dispozitivní úpravy zaměstnaneckého díla. Bylo by záhodno zaměstnavatele upozornit, aby pracovní smlouvu či jinou dohodu dle zákoníku práce doplnil o autorskoprávní ochranu zaměstnaneckých děl a aby vybíral své zaměstnance s dostatečnou péčí.

Závěrem lze říci, že použitelnost stávající právní úpravy je pro zaměstnavatele i zaměstnance dosti obtížná, jelikož většina z nich je při vzniku pracovněprávního vztahu obeznámena jen s pracovněprávními předpisy. Patřičnou pozornost vyžaduje sestavení pracovní smlouvy či dohody kde by neměla chybět specifikace druhu

práce a pracovní náplň zaměstnance. Nekorektně sestavenou smlouvou může docházet ke sporům. Například, zda došlo k vytvoření díla splněním pracovního úkolu či nikoliv. Myslím si, že je důležité zvýšit informovanost společnosti a poukázat na potřebnost znalosti autorského zákona.

Resumé

This thesis presents a view of the Copyright Law in relation to the unceasing society development and technology. This inevitably leads to renewal and modernisation of the law. The Institute of the employee work arises and develops in the context of the copyright. Based on my previous research I could not omit the sphere of the labor-law relationship where is established the employee work.

The emphasis on the employee work increases currently. It can be also said the legislation of the employee work corresponds to contemporary needs of society. However, the question remains whether this sphere of the law is used sufficiently. Whether the employer is able to protect the employee work. In this case it does not pay to underestimate the Copyright Law. Serious consequences for the employer can have the lack of adjustment of the employee work in the contract or agreement, may even lead to the collapse of his bussiness. The most endangered subjects in my opinion, are the computer companies. Proper attention to the relationship employer - employee should pay the employer with the chance of a rise of the employee work. Everything should be confirmed in the written form, as has been stated many times "what is written, it is given". You can meet the ignorance of the legislation in the praxis on the side of an employer either an employee. They must not forget that any possible demands arised from creating objects of intellectual property are not based on the Labour Code but the Copyright Law.

It is important to note the new Copyright Law favors in the employee work status of the employer. Depends on the future employee if he decides for an employment relationship or not. The reason why there is the employee work within an employment relationship is often financial and technical support by the employer. Both parties may negotiate different legislation from the statutory, based on options of dispositive modification in the employment work. It would be advisable to alert the employer to add the copyright protection of the employee work in the employment contract or the agreement according the Labour Code and select employees with the reasonable care.

In conclusion, the applicability of existing legislation is for the employer and the employee rather difficult because most of them are in the formation of the labor-law relationship familiar only with the Labour Law. Preparation of an employment contract or an agreement requires careful attention and the job specification and job description should not be missed. Due the incorrectly assembled contract the disputes can occur.

For example, whether there was a creation of the work with the fulfillment of the task or not. I think it is important to spread the awareness in society and show the necessary knowledge of the Copyright Law.

Seznam použité literatury

Monografie, učebnice, komentář

- Bezouška, I., Ivanco, G. *Pracovní právo pro zaměstnavatele*. Praha: Linde, 2010
- Bělina, M., a kolektiv. *Zákoník práce*. Praha: C.H. Beck, 2012
- Bělina, M. a kolektiv. *Pracovní právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012
- Galvas, M. a jiní. *Pracovní právo*. Brno: CP Books, a.s., 2005
- Hartmanová, D. *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským*. Praha: Linde, 2000, s. 12
- Hůrka, P. a kol. *Pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012
- Hůrka, P. *Ochrana zaměstnance a flexibilita zaměstnávání*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2009
- Jakubka, J. a kol. *Zákoník práce s komentářem*. 7 aktualizované vydání. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2011
- Jansa, L., Otevřel, P. *Softwarové právo*. Brno: Computer Press, a.s., 2011
- Knap, K., Kunz O. *Mezinárodní právo autorské*. Praha: Academia, 1981, s. 26
- Knap, K., Opřtlová, M., Kříž, M., Růžička, M. *Práva k nehmotným statkům*. Praha: Codex, 1994, str.14
- Koukal, P., Neckář, J. *Autorská práva a práva související v daňových souvislostech*. Olomouc: ANAG, 2011
- Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křestřanová, V. *Autorský zákon a předpisy související*. Komentář. 2. vyd. Praha: LINDE, a.s., 2005
- Löwenbach, J. *Autorskoprávní abeceda*. Praha: Orbis, 1948, s. 28
- Steinichová, L. a kol. *Zákon o zaměstnanosti*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010
- Šebelova, M. *Autorské právo*. 1. Vyd. Brno: Computer Press, 2006
- Telec, I. *Autorský zákon*. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1997
- Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon*. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007
- Telec, I. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 68
- Turnovec, F. *Základy počítačové techniky*. Praha: ROAD , 1992
- Tůma, P. *Autorské právo*. Praha: C.H. Beck, 2007
- Veverka, B. *Topografická a tématická kartografie 10*. 1. Vyd. Praha: ČVUT, 2004

Odborné články

- Aujezdský, J. Licenční smlouva k softwaru. *Daně a právo v praxi* č. 3/2004, vyd. ASPI Publishing
- Boháček, M., Loebel, Z. Užití počítačových programů bez povolení autora. *Průmyslové vlastnictví* č. 2/1993
- Smejkal, V. Autorský zákon. *Právní rádce* č. 10/2002

- Šubrt, B. Agenturní zaměstnání. *Práce a mzda*, 2008, č. 4
- Telec, I. Jak chránit zaměstnavatele před zaměstnanci? *Právní rozhledy* č.1/2004

Judikatura

- UsedSoft vs. Oracle (6 U 1818/06)
- UsedSoft proti Oracle (6 U 2759/0753)
- UsedSoft a Adobe System(2-06 O 556/09)
- Rozsudek Zemského soudu ve Frankfurtu nad Mohanem ze dne 6. 1. 2010, sp. zn. 2-06 O556/09
- EURO (32 S 193/01)

Internetové zdroje

- Aujezdský, J. Komu „patří“ software na objednávku? [online]. 2010. Dostupné z WWW: < <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=787976>>.
- Autorské právo Info. Autorskoprávní informace- zaměstnanecké dílo [online]. 2009. Dostupné z WWW: < <http://autorske-pravo.info/zamestnanecke-dilo>>.
- CREUTZ, M. Die Tücken der Second-Hand-Software [online]. Handelsblatt, 2010, Dostupné z WWW: <<http://www.handelsblatt.com/technologie/it-tk/it-internet/gebrauchte-programme-die-tuecken-der-second-hand-software/3399060.html>>.
- Doleček, M. portál BusinessInfo. Autorské právo- výjimky a omezení práva autorského [online]. 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/autorske-pravo-vyjimky-a-omezeni-opu-4576.html>>.
- Duškova, K. Pozor na zaměstnanecké dílo! [online] 15.5.2006. Dostupné z WWW: < <http://euro.e15.cz/profit/pozor-na-zamestnanecke-dilo-880097>>.
- EUR-Lex, přístup k právu EU, Info k Eur-Lexu[online]. 2010. Dostupné z WWW: < <http://eur-lex.europa.eu/cs/tools/about.htm>>.
- Europa I.N.E., hlavní stránka-aktuality-agenturní zaměstnávání v kontextu trhu práce [online]. 2013. Dostupné z WWW: <<http://www.europaine.cz/cz/aktuality/151-agenturni-zamstnavani-v-kontextu-trhu-prace>>.
- Integrovaný portál. Vstup cizinců na trh práce v ČR [online]. 11.1.2012. Dostupné z WWW: < http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_moznosti>.
- Integrovaný portál. Zaměstnávání cizinců v rámci mezinárodních smluv [online]. 18.9.2012. Dostupné z WWW: < http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_mezinar_smlouvy>.
- Klášterecký, J. Autorské právo: Vývoj a souvislosti. [online]. 2007 dostupné z WWW: < <http://www.mesec.cz/clanky/autorske-pravo-vyvoj-a-souvislosti/>>.

- Maisner, M., Šimek, M., Karásková, H.: Software jako zaměstnanecké dílo. E-pravo.cz [online]. 7.5.2009. URL: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/software-jako-zamestnanecke-dilo-56254.html>>.
- MPSV / TREXIMA, spol. s r.o. Pracovní smlouva a její obsah [online]. 12.2.2013. dostupné z WWW: < <http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=IPB011>>.
- Oracle Fact Sheet, Hardware and Software. Engineered to Work Together. It's How Oracle Simplifies IT and Powers Innovation [online]. 2013. Dostupné z WWW: <<http://www.oracle.com/us/corporate/oracle-fact-sheet-079219.pdf?ssSourceSiteId=ocomcz>>.
- Pavel, A. Zahraniční databáze rozhodnutí. [online]. 2010. Dostupné z WWW: <[http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=1953&typeLaw=zakon&what=Rok](http://novyweb.nsoud.cz/judikaturans_new/ns_web.nsf/Edit/Zahranicnivztahy~Zahranicnidatabazerozhodnuti?Open&area=Zahrani%C4%8Dn%C3%AD%20vztahy&grp=Zahrani%C4%8Dn%C3%AD%20datab%C3%A1ze%20rozhodnut%C3%AD&lng=>.>.
• Sběrka zákonů České republiky za rok 1953. zákon č. 115/1953 o právu autorském [online]. 2010. Dostupné z WWW: <.
- Skřivánek, F. Databázová abeceda- H jako Historie [online]. vyd. dne 18.9.2008. Dostupné z WWW: <<http://www.dbsvet.cz/search.php?rsvelikost=uvod&rstext=all-phpRS-all&rstema=18&stromhlmenu=18>>.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů [online]. 2007. Dostupné z WWW: <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:111:0016:0022:CS:PDF>>.
- WTO. Intellectual property: protection and enforcement [online]. 2013. Dostupné z WWW: < http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm7_e.htm>.
- Zacha, T., Čížková, D. Základ duševního vlastnictví obchodní společnosti [online]. 13.9.2006. dostupné z WWW: <<http://www.elaw.cz/cs/obchodni-pravo/120-zaklad-duevniho-vlastnictvi-obchodni-spolenosti.html>>.

Použité právní předpisy

- Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu Československého
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších změn a doplňků
- Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších změn a doplňků
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
- Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, uměleckých a vědeckých (autorský zákoník)
- Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském
- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorské, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- Zákon č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti

Cizojazyčné

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práva s ním souvisejících v informační společnosti
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001, o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví nabytá
- Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009, o právní ochraně počítačových programů
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ ES ze dne 12. prosince 2006, o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem